БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

44-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 289 (11275)
1966 оной декабриин 9, пятница

сэн 2 мүнгэн

ГУША МЯНГАТАН

ПЕТРОПАВЛОВКА (телефоноор абтаба). Өөрөй совхоз гүрэндэ hү худалдалгаар жэлэйнгээ түсэбые дүүргэбэ гэhэн hураг hаяхан дуулдаба. Мүрысөөн үргэлжэл байнхай. Эндэхид 15500 центнерhээ үлүү hү тушаажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэнхэй.

hаалишадай дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ А. Колодина, У. Аксентьева, Ц.-Е. Бадмаева, Х. Тучинова, Н. Ванданова гэгшэд шалгарна. Эдэнэр жэлэй эхинhээ хойшо тус тустаа 30 гаран мянган килограмм hү hаагаа. Совхозой hаалишад иимэ амжалта туйлаад байхадаа, жэлэй эсэс болотор түсэбhөө гадуур мянган центнер hү гүрэндөө худалдаха гэжэ шиидэбэ.

Д. БАДМАЖАПОВ.

ҺАЙН ГЭХЫН АРГАГҮЙ

Машина, трактор, зэр зэмсэгүүдээ саг болзор соонь hайн шанартайгаар бэлдэжэрхёод, тарилгадаа гү, али хуряалгадаа оролсоёо хүлеэжэ байхадаа механизаторнууд хэды ехэ баяртай байдаг гээшэб. Тиимэшье байнгүй яахаб! Заhабарилгын хүдэлмэриhөө бүхы ажал дулдыдадаг гэжэ сэхэ хэлэхэдэ, алдуу болохогүй. Эртээнhээ hайнаар заhабарилагдаhан машина, техникэ бүхы сезониие ямаршье hаадгүйгөөр дабажа гарадаг. Тэрэнэй ажалайнь бүтээсэ яhала hайн байдаг шуу.

Мүнөө республикын бүхы ажахынууд тарилгаяа амжалтатайгаар хуряажа абаад, техникэеэ заhабарилжа эхилэнхэй. «Октябрьский» совхоз Зэдынгээ аймаг соо томохон ажахы юм. Машина, техникээр баян. МТМ-эйн үргэн ехэ хашаа соо ороходо ялайтар, ялайтар аршажа сэбэрлэгдэhэн гуша гаран комбайн жэрылдэн табяатай байхань харагдана.

МТМ-эй соо ороходо шэхэ дүлиирмэ түрьеэн нарьеэн. Алха, балтын нарьяан. Абарга томо гоходо шагтагалагдаhан тракторай моторнууд аяар дээгүүр «элин ниидэнэ». Нэгэ газарhаа нүгөө газарта абаашагдана. Эндэ тракторай мотоорнууд жэрылдэн табяатай. Заhабарилагдаад бэлэн болоhониинь ханын зүүн захаар. Георгий Осокин, Василий Турчанюк гэгшэд мэдэнти. Ажалынь ехэ. Тракторай «зүрхэ» амшалхэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Эдэнэй заhабарилhан мотоорнууд дахин эбдэрээ, hандараа гэжэ нэгэтэшье байгаагүй юм. Тэрэ саанаханань Иван Плюснин тракторай блок, редуктор шалтана. ДТ-54 тракторай блогые гурбан үдэрэй туршада заhабарилжа дүүргэхэ ёhотой аад, оройдоол хүдэлмэриин нэгэ үдэр соо сүм заhабарилжа бэлэн болгоод байна.

Токарна цех соо ороходо ариг сэбэр. Станок, аппаратура болоод бүхы юумэниинь ялайгар сэбэрлэгдэнхэй. Владимир Селецкий наhаар залуушье hаа, ажалай баян түршэлтэй болоhон. Ажал хүдэлмэридөө hайнаар хандажа, даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг зонууд МТМ-дэ угаа олон. Электро-газгуурша К. Труднев, инструментальщик Минбаев, слесарь И. Плюснин гэгшэдэй нэрые дурдангүй гарахын аргагүй. Эдэнэр Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсон, дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаад, амжалтатайгаар ажаллажа оробод. МТМ-эйнь коллектив ноябрь hара соо 4 трактор заhабарилха түсэбтэй аад, 8 трактор, тиихэдэ 18 плуг, 8 сеялкэ заhабарилжа дүүргэнхэй.

— Үшөөшье олон сеялкэ, плуг заhабарилха арга боломжо манайда бии. Теэд семяпровод, катушка болон бусад запасной частьнуудай үгы дээрэhээ ажалнай нилээд хойшоо татагдаа. «Сельхозтехникэ» хэрэгтэй запчастьяар манние гүйсэд хангана гүй,—гээд МТМ-е даагша гомдонги.

Заhабариhaa гараhан тракторнууд яhала hайн сэгнэлтэ абанхай. МТМ-эйн бүхы 17 узелнууд гүйсэд түхеэрэгдэнхэй. Эндэ бүхыдөө 22 хүн ажаллана. Бултал нэгэн эрмэлзэлгэтэйгээр машина техникэеэ, зэр зэмсэгээ богони болзор соо, hайн шанартайгаар заhабарилжа дүүргэхые оролдодог.

Теэд бүхы юумэн жэгдэ hайн бэшэ ха юм. Эндэ байhан трактор, машина гол түлэб 1-дэхи отделениин юм. Механизаторнуудшье баhал эндэхи. Гэр байрань совхозойнгоо центр дээрэ. Тиимэhээ эдэнэр гэрhээ ажалдаа ябадаг. Эдэнэй ажал хүдэлмэридэ балай hаад татамаар юумэн үгы.

Совхозой хоёрдохи, гурбадахи отделениин механизаторнууд МТМ ерэжэ, машина техникэеэ заhабарилха аргагүйдэнэ. Юуб гэхэдэ, механизаторнуудай эндэ ерээд байха гэхэдэнь, гэр байра байхагүй. Механизаторнуудтаа хамтын байра бариха гэhээр бүри үнинэй юм. Теэд энэ шухала хэрэг мүнөөшье болотор хараада абтанагүй. Эгээл энэ шалтагаанаар Зарубино, Ёнхор, Цагаан-Усанhaa механизаторнууд ерэхэ ёhотой аад, мүнөөшье болотор үгы. Хоёрдохи фермэhээ 12 трактор, Цагаан-Усанhaa 8 трактор заhабарилгада ерэхэ ёhотой аад, үгы. Мүнөө тэрэ тракторнуудынь миин зүндөө хэбтэнэ. Хэрбээ совхозойнгоо центртэ механизаторнуудай байха хамтын байра, барибал, иимэ ушар тохёолдохогүй байгаа. Байха гэр байрагүй дээрэhээ центрhээ холо байгаашад машина техникэеэ заhабарилха аргагүйдэнэ шуу. Энээниие хараадаа абажа, совхозой хүтэлбэрилэгшэд зохихо хэмжээ абаха бэзэ гэжэ hанагдана.

— Хэды тиимэ дутагдалтайшье hаа, манай механизаторнууд Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаад, хүдөө ажахынгаа бүхы машина, техникэ, зэр зэмсэгүүдээ март hара болотор сүм заhабарилжа дүүргэхэбди,—гээд совхозой парткомой секретарь нүхэр Хайдуков мэдүүлнэ.

Урагшаа hанаатай, эршэтэ ажалшадаарнь бодоод үзэхэдэ, хараалагдаhан болзорhоо урид дүүргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Р. ЦЫДЫПОВ,
манай корр.

ЖЭЛНАЙ ТҮГЭСЭХЭНЬ. hҮ hаалидаа бүхы хүсэеэ элсүүлэе!

АНХАРХА ЗОМНАЙ МАЛШАД ХА ЮМ

Үбэлэймнай шэмэрүүн хүйтэнэй заха үзүүр үзэгдэжэ, малшадта нилээд хүндэхэн, харюусалгатай бэрхэ ажалай хаhа ороод байна.

Үглөөнэй бүрэнхыhөө үдэшын харанхы болотор хээрэ газаа ябажа, айхабтар харюусалгатай ажал бүтээжэ байhан малшадта халуун анхарал хандуулха, тэдэниие дулаан, зохид гэр байраар хангаха, сүлөө сагаа hайнаар үнгэргэхэ таарамжатай эрхэ байдал бии болгохо гээшэ юунhээшье үлүү ха юм.

Гэтэр Охин-Булагай совхозой зарим фермэ, отарануудта ябахада, малшадай байра байдал яаха аргагүй тулюур. Жэшээнь, Доодо-Мангиртын hаалиин долоодохи фермые абаад үзэе. Эдэнэр тосхонhoo 4 километр холо байдаг юм.

Эндэ малайнь байра hайнаар түхеэрэглэнхэй. Хашаа, хорёо соогуурнь үбhэ, hолоомон хүсэд хүрэхөөр зөөгдэжэ абтанхай. Байрын газаа, досоогуурхи яhала сэбэрлэгдэнхэй. Үнеэдтээ гидролизно аргаар hолоомо буйлуулан эhээжэ эдюулнэ. Юрэдөөл эндэ оролдосотой бэрхэ, ажалша хүнүүд хүдэлдэг гэжэ ойлгохоор даа.

Теэд гансал эдэ малшадай өөhэдынь гэр байра, байдалынь муу. Фермэдэ хүдэлдэг эрэшүүлэй таhалга соо ороходо гэрынь досоогоо сагаадагдаагүй, эhэ тортог болошонхой, полынишье hая наашын угаагдаагүй, бог шорой. Гэрэйнь ханаар нэгэшье уряа лозунг, плакат харагданагүй, хооhон лэ аад, хооhон.

Харин эхэнэрнүүдэй таhалга соо яhала сэбэр, радиоприемнигтой. Гансал столойнь хушалта нюдэнэй харашагүй муухай, hанги наbта буушаhан.

— Шэнэ скатерть абаха гэхэдэмнай, энэ руу автолавка хоёр hарын харагдахаяа болишонхой. Гансашье скатерть бэшэ, мүн зуруул, тамхи, дабhанhaa эхилээд, гар үзүүртэ шухала хэрэгтэй юумэ абаха гэхэдэ аргагүй байна,— гэжэ эндэхи hаалишан Новокрещенных хэлэнэ.

— Энээн тухай совхозрабкоопой хүтэлбэрилэгшэдтэ хэдэн дахин хэлэгдээ. Теэд үрэ гаранагүй. Энээн хударнай аймагай, совхозойшье хүтэлбэрилэгшэдэй ябахань ехэл хомор лаа,—гэжэ фермые даагша Н. Пестерев нэмэнэ.

Тус фермэhээ үшөө саашаа 3-4 километрэй газарта түлгэ хонидой нэгэ отара байдаг. Эндэ хонидойнь хашаа, хорёо ёhoop дулаалагдаагүй. Байрынь сонхонууд шэлэгдээгүй, hула. Дулаан байра үгы дээрэhээ хонишод жэжэ муу, үбшэлhэн хонидоо гэртээ оруулжа байлгаха баатай болоно.

— Бидэшье удахагүй ондоо тээшээ зөөхэ зомди. Эндэмнай хурьалха эхэ хонидой отара ерэхэнь. Иимэ задагай зайдан байрада яажа түл абаха юм, гайхагшаб. Угайдхалаа нарай хурьгадые илгажа, сакман болгохо хаамжа, хаалтануудшье хуу өбдэрхэй, дутуу,—гэжэ хонишон нүхэр Терещенко hанаата болоно.

Эндэхи хонишодой гэр соонь hалан муухай. Намар гэртэнь дизенфекци хэгдэhэн аад, тэрэнэйнь алхарhан гоожоhон сараа үнеэхи зандаа хаташанхай. Дээрэhээнь сагаадагдаашьетүй.

— Манай эндэ hая нааша киношье харуулагданагүй. Үнгэрхэдөө эндэхи магазиндамнай хүнэй эдихэ юумэн хомор. Колбаса, загаhан гэхэ мэтэ үнинэйшье үгы. Эдэ мэтэ городто яагаа элбэг гэлсэгшэб. Эндэмнай юундэ асаржа худалдадаггүй юм агшаб,—гэжэ малшад гомдоно.

Тиигэхэнышье буруу бэшэ. Мүнөө иимэ хүшэр хүндэ ажалда ябаhан зониие бүхы хэрэгтэй зүйлөөр хангаха гээшэ эгээл шухала бшуу. Энээн тушаа Охин-Булагай совхозой дирекци, партком, тэндэхи рабкоопой хүтэлбэрилэгшэд яаралтай хэмжээ абаха зэргэтэй.

К. БОБРОВ.
Бэшүүрэй аймаг.

ШЭНЭ БАЙРАДА УРМАТАЙ

Хасууртын hү hаалиин фермэ... Эндэ Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ үнеэдэй фермэ байрладаг. Үнеэдэй байха хоёр ехэ хотон, тугалай шэнэ, хуушан байранууд, малшадай ажаhууха арба гаран гэр, мүн бусадшье барилганууд hая ерэhэн хүнэй анхарал татана. Эдэ бүгэдэ малшадай багахан городогой түхэлтэй.

Эндэхи фермэдэ үнэн сэхээр, шударгы hайнаар ажаллажа байдаг hаалишад, мал адуулагшад, тугалшад олон. Эдэнэрэй хэрэг ажалыншье муу бэшэ. Фермын бүхы үнеэдhээ 11 hарын туршада hү hааха түсэбынь үлүүлэн дүүргэгдээ. Түрүү hаалишадынь hү hааха жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь холо урид бэелүүлээ. Жэшээнь, эрхим hаалишан Булгутова даалгагдаhан 16 үнеэдhээ энэ жэлдэ 29500 килограмм hү hааха даалгабаритай байбал, тэрэнээ үни дүүргэнхэй. Октябрь hарын hүүлээр Тамара Доржиевнагай бүхы үнеэдhээ 34 мянга 159 килограмм hүн hаагдаад байна.

Фермын нүгөө бэрхэ hаалишан Володя Гомбоев hү hаалгаар 11 hарынгаа даалгабари болзорhоонь урид дүүргээд, жэлэйнгээ түсэб дүүргүүтэй байна. hаалишадаар хүдэлдэг Михаил Васильев, Галина Шергина, Нина Черниговская, Люба Григорьева гэгшэд мүн лэ эрхимүүдэй зэргэдэ ябалсаhаар. Эдэнэрэй hү hааха 11 hарынь даалгабари холо үлүүлэн дүүргэгдэнхэй.

Фермын үнеэд hаяар тугаллажа эхилхэнь. Нарай тугалнуудые абаха шэнэ байра эндэ баригдажа дүүрүүтэй. 100 тугалай багтаха шэнэ байра олон таhалгануудтай. Тугаллаха үнеэдэй байха таhалга эндэ бии. Тэдэниие hара hараарнь амяарлан байлгахын тула тусхай таhалганууд түхеэрэгдэнхэй.

Хасууртын фермын hаалишад, тугалшад малаа hайнаар ондо оруулжа, Октябриингаа 50 жэлэй ойдо өрхим бэлэг барихын түлөө нэгэн hаналтайгаар ажаллана.

И. БАЛЬДИРОВ.
Сэлэнгэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: (дээдэ зураг) Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой Доодо-Бухэнэй hаалиин фермын түрүү hаалишан Тамара Булгутова hү hааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэhээр үни болоо.
ДООДО ЗУРАГ: энэ фермэ дээрэ hаяхан баригдажа дүүрэhэн тугалай шэнэ байра. Эндэ 100 толгой тугал байха юм.
Авторай фото.

ГАРМЫН ОРОЛДОЛГО БИИ

...Түсэбhөө гадуур 147 центнер hүн түрэндэ худалдагдаа! Иимэ мэдээсэл Хилганын hаалишадhaa абтаба. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлые амжалтаар угтажа байхаhаа hайн юумэн хаана байхаб даа. Тиигэжэ хэндэшье бодогдохоор лэ. Эндэхид ажалаа hайнаар эмхидхэжэ, табиhан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Хайшан гээд хилганынхид ехэ hү hаадаг болооб? Энэ асуудал hонирхуулнашье гээшэ. hүүлшын жэлнүүдтэ фермынхид горитой оролдолго гаргажа, үнеэдэй hубайралгые усалхаа. Урдань зарим hаалишад тугаллаhан үнеэдээ саг соонь үрэжүүлэнгүй, удаан сагта ябуулдаг, тиигээд үсөөн тугал абадаг hэн. Мүнөө хүн бүхэн малаа hайнаар харууhалхые хүсэнэ. Үнеэд зоотехническэ заабариин ёhoop, искусственна аргаар үрэжүүлэгдэдэг болонхой. Энээнэйнь аша үрэ эли. Энэ жэлдэ фермын 154 үнеэдhээ 154 тугал абтажа түлжүүлэгдээ. Хэнэй оролдолго энээндэ харагданаб гэбэл, техник-үрэжүүлэгшэ Гарма Сангадиевич Очировай аша байлсаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Тиимэ даа, тэрэмнай ажалдаа хэсүү бэрхэ хүн. Хамаг хүдэлмэреэ харюусалгатайгаар эрхилжэ байдаг. Анхан тэрэнэй хүдэлхэеэ ерээд байхада, зарим hаалишад хори гаран үнеэдые даажа байгаад, 15—16 тугал абадаг байгаа. Тэрэмнай юундэ тиимэ болооб, хэнэй анхаралгүй дээрэhээ үсөөн тугал абтанаб? Энэ асуудалые нүхэр Очиров hайнаар шэнжэлжэ, тон түрүүн искусственна аргаар үрэжүүлгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр ябуулдаг болоhон. Гарма Очировай ажаллажа байхада, үнеэд hубайрхаяа болинхой. hаалишад ямар үнеэдээ хэдыдэ үрэжүүлхэб гэжэ мэдэдэг болоо. Энэмнай hаалишадта заабари хододоо үгэжэ байгша.

Олон түл абтажа байхада hүн ехээр hаагдаха ёhотой байhаниинь хэндэшье мэдээжэ. Хилганынхид мүнөө үнеэн бүриhөө 1600 килограмм hү hаагаад байнхай. Урдынхиhaaнь ехэхэн даа. Үнеэдэй олоор hаагдажа байhан сагта сагаан эдеэн элбэгээр абтахал. Теэд жэлэй дүүрэтэр үшөө арба гаран үнеэн туталлаха. Тиигэбэл энэ жэлдэ зуун үнеэн бүриhөө зуу гаран тугал түлжүүлэгдэхэнь бшуу.

Фермын түрүү hаалишад Клара Гармаева, Сэсэг Гомбоева, Бальжан Нимаева, Мария Очирова гэгшэдэйшье оролдосотойгоор ажаллажа байдагынь hайшаалтай. Тэдэнэр техник-үрэжүүлэгшэдээ туhа хүргэдэг. Өөhэдынгөө даадаг үнеэдые hайнаар харууhалдаг юм. Үнеэдэйнгээ тугаллахада, техниктээ хэлэжэ, искусственна аргаар үрэжүүлээд, хээлитэй болоходонь наринаар хаража байгша. Тугаллаха үнеэд зүдэржэ муудадаггүй. Иигэжэл эндэхи hаалишад өөhэдынгөө оролдолго гаргажа, түл олоор абажа түлжүүлхын, hү ехээр hаахын түлөө тэмсэнэ. Тэдэнэй ажалда колхозой зоотехник нүхэр Цыремпилова, ветеринарна врач Шараев гэгшэд саг үргэлжэдөө туhална.

Гарма Сангадиевич XXII партсъездынгээ нэрэмжэтэ колхозой Хилганын фермэдэ ажаллаhаар хэдэхэн жэл болоо. Түрүүшын үедэ ажалдань дутуу дундануудшье байhан. Даб гээд хамаг юумые hайжаруулжархиха аргагүйшье байгаа бэзэ. Теэд мүнөө дүршэлгэй мэргэжэлтэ болоjо, ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ байна. Энэ фермэдэ hаамхай үнеэд hайн тэжээл дээрэ байлгагдадаг. Гидролизно аргаар hолоомон эhээгдэнэ. Фермын ажалшан Даша-Цырен Раднаев үдэр бүри 6 тонно эhээгдэhэн hолоомо бэлдэжэ, үнеэн бүридэ 25—27 килограммаар хубаарилна.

Хилганын фермын үнеэд ехэнхидээ февраль, март hарада туталлана. Жэлэй эхин багта тугаладаг болоходоо, зунай бэлшээриин хаhада hүн горитой hаагдажа, жэлэйнь түсэб амарханаар дүүргэгдэдэг болонхой. Иигэжэ үнеэдые эртэ тугаллуулжа, ашаг шамэтэй болгохо хэрэгтэ нүхэр Очировшье оролдолго гаргаа бшуу. Ерэхэ жэлдэ энэ хүмнай ажалаа баhал hайнаар эмхидхэжэ, фермынгээ бүхы үнеэдые hубайруулхагүй гэhэн харюусалгатай зорилго табинхай. Тиигэжэ Совет засагай 50 жэлэй өйе ажалай амжалтаар угтахын түлөө тэмсэнэ.

А. ДУГАРОВ.
Баргажан.

Ростовско область. Доной хүдөө ажахын институдай туршалгын нэгэ ажахыда сагаан индюгүүдэй үүлтэр гаргажа эхилээ. Областиин олохон ажахынуудhaa шубуушад ерэжэ, эдэнэй дүй дүршэлтэй танилсана. Зураг дээрэ: шубуушан Людмила Русова.
ТАСС-ай фото.

ДҮЙ ДҮРШЭЛӨӨ ХУБААЛДАНА

Алас-Дурнын, Сибириин хүдөөгэй библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй семинар

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын «Текстильщик» гэжэ клубта Алас-Дурнын ба Сибириин хүдөөгэй библиотекарьнүүдэй семинар хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлhээр.

Түрүүшын үдэр Москвагай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Гүрэнэй библиотекын таhагые даагша **Г. П. Богатова** «Партиин XXIII съезд ба хүдөөгэй библиотекэнүүдэй зорилгонууд, Совет засагай 50 жэлэй ойдо тэдэнэй бэлэдхэл» гэhэн элидхэл уншаба; Зүүн Сибириин Гүрэнэй культурын институдай багшанар **Э. И. Баранова, К. Д. Крылова** гэгшэд «Хүдөөгэй библиотекэнүүдэй ажалай дүримүүд тухай», «Хүдөө ажахыгаар номуудые яажа хэрэглэхэб» гэhэн элидхэлнүүдые хэбэ.

Мүнөө соёлшод Мухар-Шэбэрэй аймагай, тэндэхи Шэнэ Заганай хүдөөгэй библиотекын хүдэлмэритэй танилсажа байна. Декабриин 11-дэ тэдэ Хандагатайн леспромхозой хүдөөгэй библиотекын хүдэлмэритэй танилсаха юм.

А. Н. КОСЫГИН ФРАНЦИДА АЙЛШАЛҺААР

ГРЕНОБЛЬ, декабриин 7. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин бага температурада газуудай шэнжэ шанар шалгадаг «Эр ликид» гэжэ компаниин центртэ мүнөөдэр ошожо үзөө.

«Эр ликидэй» президент, генеральна директор М. Делорм, центрэй директор М. Лефевр гэгшэд А. Н. Косыгиниие угтаhан, тайлбарилан хөөрэhэн байна.

Удаа тээнь Изер департаментын префектурын байшан соо А. Н. Косыгиниие департаментын тушаалтадтай танилсуулба.

ПАРИЖДА БУСАБА

ПАРИЖ, декабриин 7. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, тэрэниие үдэшэжэ ябалсаhан хүнүүд Франци соогуур гурбан хоногто аяншалhанай hүүлээр мүнөөдэр Париж бусажа ерээ.

Орон соогуурнь А. Н. Косыгинай аяншалха үедэ Франциин премьер-министр Ж. Помпиду, захиргаанай реформын асуудалнуудые даадаг гүрэнэй министр Л. Жокс болон Франциин правительствын бусад гэшүүд үдэшэжэ ябалсаа.

АРАДАЙ ИСКУССТВО—РОССИИ БАЯЛИГ

Бүхэроссин уран hайханай бүлгэмүүдэй хаpалга эмхидхэхэ комитедэй үргэн заседани декабриин 7-до зарлагдаад, арадай зохёол бүтээлдэхи эрхим ёhо заншалнуудые сахиха, хүгжөөхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэжэ байна.

Арадай искусство гээшэ олониитые жабхалан hайхан юумэндэ дуратайгаар, hайн ёhо заншалтайгаар хүмүүжүүлхэ аргануудай нэгэн, үндэhэн соёл баяжуулха ба хүгжөөхэ эшэ нүхэсэл мүн. Арад зон мүнөө сагай уран зохёол бүтээлдэхи гоё hайхан зүйлнүүдые хэрэглэхэhээ гадна, мүн шухала шэнэ зүйлнүүдые бии болгодог байна. Реализм, бата этигэл найдабари, олон янзын жанр — арадай искусствын онсо шэнжэнүүдынь болоно, эдэ ушар байдалнууд тухайда эмхидхэлэй комитедэй гэшүүн, РСФСР-эй Культурын министерствын клубна эмхи зургаануудай управлениин начальник В. Кудряковой мэдээсэл дотор дэлгэрэнгыгээр хэлэгдээ.

Харалга эмхидхэхэ комитет арадай зохёол бүтээлые, тэрэнэй эрхим ёhо заншал саашаданъ хүгжөөхэ зорилготой хэмжээ ябуулгануудые хараалhан дэлгэрэнгы шиидхэбэри бэлдээ.

Москва. **(ТАСС-ай корр.).**

ЭЭЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛДЭ ЗЭМЫЕНЬ АМАСУУЛХА

МОСКВА, декабриин 7. (ТАСС). — Вьетнам арад энэ тэмсэлээ илалтата эсэстэнь хүргэхөөр шиидэнхэй, — гэжэ Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтhoo СССР-тэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэлгэтэ эмхиин толгойлогшо Данг Куанг Минь мэдүүлбэ. Азиин, Африкын оронуудтай hаналаа нэгэдэхэ советскэ комитедтэ совет ба гадаадын журналистнуудта зорюулан эмхидхэгдэhэн пресс-конференци дээрэ Данг Куанг Минь мүнөөдэр үгэ хэлээ.

Вьетнамда эсэргүү США-гай химическэ дайн тухай, Урда Вьетнамай патриодуудай баатар габьяата тэмсэл тухай хөөрэhэн документальна фильмүүд пресс-конференцидэ хабаадагшадта харуулагдаа.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ УРГАСАДА АНХАРАЛ ХАНДУУЛНА

ТАСС-ай корреспондентдэ Роспотребсоюзай правлениhээ мэдээсэhэнэй ёhoop, контрактациин договорнууд анха түрүүшынхеэ энэ жэлэй эхеэр баталагдаhан юм. Энэнь үндэгэ, ноохо ба үрэ жэмэсүүдые худалдан абаха түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэхэ арга олгоо. Контрактациин шэнэ договор колхозууд, совхозуудтай 1967 оной январиин нэгэн болотор баталха гэжэ шиидхэгдэбэ.

Дүй дүршэлhөө харахада, контрактациин договорнууд: нэгэн талаhaa—колхозууд болон совхозуудай, нүгөө талаhaa — бэлэдхэл хэдэг эмхинүүдэй харюусалгые дээшэлүүлдэг байна. Жэшээлэн хэлэбэл, хүдөө ажахын продукци тушаагшадые шухала хэрэгтэй амhартаар хангаха уялга бэлэдхэлшэд даажа абана.

Хүдөө ажахын продуктнуудайнгаа үлүүе түсэбhөө гадуур худалдахын тула кооперативна бэлэдхэлэй эмхинүүдтэй договор баталхада болохо.

Хартаабха, овощ суглуулдаг, сэбэрлэдэг, эмхилэн амhартануудта хэдэг колхозниктуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, мүн бэлэдхэлшэдэй шадабари мэргэжэл дээшэлүүлхэ семинарнуудые бэлэдхэлэй хаhын эхилхэhээ урид үнгэргэхөөр хараална.

(ТАСС-ай корр.)

МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШАД

Агуухэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ профсоюзуудай соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай коллективүүдэй дэлгэрүүлhэн мүрысөөнүүдэй дүнгые ВЦСПС-эй Президиум хаража үзэбэ. 15 клуб, соёлой байшан ба ордонууд 1966 ондо эрхимлээ гэжэ мэдэрэгдээ. Тэдэнэй дунда—Ленинградтахи А. М. Горькиин нэрэмжэтэ соёлой ордон, Москвско И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводой, Ждановска «Азовсталь» заводой соёлой ордонууд бии. Эдээндэ нэгэдэхи hууринуудые олгожо, дамжуулгын Улаан тугуудые, ВЦСПС-эй дипломуудые, мүн мүнгэн шангуудые барюулаа.

(ТАСС-ай корр.).

МЕЛИОРАТОРНУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СЕМИНАР

МОСКВА, декабриин 7. (ТАСС-ай корр.). Уhанай ажахын барилга түхеэрэлгэнүүдэй проект табилгые үндэhөөрнь hайжаруулха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ мелиораторнуудай бүхэсоюзна семинар СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкын дэргэдэ мүнөөдэр нээгдээ.

ЕХЭ hҮНЭЙ ЭХИН ХААНАhААБ?

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ фермын haалишан, Социалис Ажалай Герой П. Б. ЖАЛСАНОВАГАЙ хөөрөөнһөө

Үнеэдэй hү шэмэ дээшэлүүлхэ асуудалаар партиин райкомдо hаяхан болоhон зүблөөндэ аймагай хэдэн түрүү hаалишадтай хамта хабаадалсаhан байнаб. hү абаха талаар мүнөөнэй болото байдалые шүүмжэлхы ёhoop хаража үзөөд, туйлаhан үрэ дүнгүүднай hанаhанда хүрэнэгүй гэлсээбди. Тиин зорилгондоо хүрэмөөр ажаллахын тулада бүхы арга боломжонууд манда бии байhан гээшэ. Нэгэ иимэ жэшээ дурдая. Хэрбээ 1954—1955 онуудта манай үүлтэртэ фермын үнеэн бүриhөө 3250 литрhээ үлүү hүн hаагдадаг байгаа haa, харин үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 2483 литр hаагдаа. Тэдэ жэлнүүдтэ манай фермын солото hаалишан Долгоржап Доржиевна Цырендоржиева өөрынгөө даадаг үнеэдhээ 5 мянгаhаа дээшэ литр сагаан эдеэ салгидхадаг байhан юм. Тэрэшэлэн намтай суг хүдэлдэг нүхэдни—Д. Будажапова, Б. Лубсанова, Г. Очирова жэлдээ дүнгэ зэргээр үнеэн бүриhөө 3—4 мянган литр hү haадаг байhан. Тиихэдэ үнгэрэгшэ жэлэй үрэ дүн харабал, олонхи hаалишаднай хоёр мянгаhаа арайл дээхэнүүр халяагаа.

Иимэрхүү бирагүй байдал гансахан манай фермэдэ бэшэ юм байна. Тиимэhээл Сэлэнгын hаалишадай хуушан солоёо hэргээхэ, hү ехээр hаахын түлөө хамаг эршэ далайсаяа улам шангадхаха зорилго бидэнэй урда табигдаад байна гэжэ ойлгонобди. Ушар иимэhээ бидэ, аймагай хуушанай hаалишад, Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ элбэг дэлбэг hүнэй түлөө социалис мүрысөөнэй эршэ дүлые улам бадаруулаял гэhэн урлатайгаар Сэлэнгынгээ МТФ-эйн бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ хандаhан байнабди. Тиихэдээ ехэ hүнэй түлөө дэлгэрүүлhэн манай тэмсэлэй зорилго түрүү hаалишадай урда жэлнүүдтэ туйлаhан туйлалтануудаар хэмжэгдэхэ байна. Өөhэдынгөө хандалга бэшэг соо hү hаали яажа дээшэлүүлхэ тухай зарим тэды hанамжануудаа хэлэhэн байнабди.

hүүлэй үедэ олохон hаалишад, илангаяа залуушуул өөрынгөө хэрэг ажалай арга тодхолые манда хөөрэжэ бидэнтэй дүршэлөө хубаалдыт даа гэжэ намда хандана. Энэ гуйлтые дүүргэн, өөрынгөө ажал тухай эндэ тобшо тэдыгээр хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ малай фермэ дээрэ 1949 онhоо хойшо ажалланаб. Түрүүшээр минии даадаг бүлэг үнеэдhээ тиимэшье ехэ hүн абтадаггүй hэн. Хүдэлhөөр байтараа зарим тэды дүршэлтэй болошо, арга тодхолыень олоод байхадаа, би 1955 ондо hаамхай үнеэн бүриhөө 3446 литр hү абаhан байнаб. Тиигээд жэлhээ жэлдэ малайнгаа ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ, 1959—1960 онуудта үнеэн бүриhөө 4,5 мянган литр hү haадаг болоо hэмби.

1961 ондо би шэнэ бүлэг үнеэдые даажа абаа hэм. Тиин эдэ үнеэдни урдынхи үнеэдтэм орходоо хоёр дахин бага hү үгэдэг байhан. Түрүүшынгээ жэлдэ эдэ үнеэдhээ дундаа зэргээр хоёр мянгаhаа арайл дээхэнүүр hү haahан байнаб. Имагтал хуушанайхидаал адли үрэ дүн харуулха хүсэлтэйгөөр оролдожо, зоотехническэ эрилтэ заабариин ёhoop үнеэдээ эдеэлүүлжэ, зүб гуримаар харуулалаад байхадамни, hү hаали хараа байса нэмэжэ эхилээ hэн.

1965 ондо дунда зэргээр үнеэн бүриhөө 3140 литр hү haahан байнаб. Байгша оной арба hара соо тул бүриhөөнь 3086 литр hаагааб. Тиин жэл дүүрэтэр hаалиимни хэмжээн 3500 литртэ хүрэхэ хараатай юм. Тиигэжэ абаhан уялгамни бэелүүлэгдэхэ.

Хэрбээ үнэн зүрхэнhөө оролдоол байбал, hаалишье эрид дээшэлхэ байна гэжэ би өөрынгөө дүй дүршэл дээрэhээ үнинэй этигэнхэйб. Ехэ hүн—бидэ hаалишадай гарта. «hүн булаг гансахан үнеэдээ хэлэн дээрэhээ бэшэ, мүн hалишадhаашье нилээд дулдыдадаг» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй.

«Шинии үнеэдшни бэшэнэйхидэ орходоо ямар нэгэн ондоо илгаатай, ондоохон лэ гээшэ ха» гээд заримашуул хэлэдэг. Энэшье зүб байна. Ушарынь гэбэл, анханда тушаажа абахадамни hү шэмэ багатай байбашье, үдэр hүнигүй оролдоhонойнгоо хүсөөр лэ иимэ болгожо шадаа гээшэб гэжэ хэлэхэ байнаб.

hААЛИШАНАЙ ажалай гол шухалань—үнеэдээ эдеэлүүлгэ болоно. Мүнөө үедэ манай фермэ бүридэ тусхай рационой ёhoop үнеэд эдеэлүүлэгдэдэг болонхой. Рацион табихадаа үнеэнэй ашаг шэмэ, шэгнүүр болон бусад онсо илгаанууд хараада абтадаг байна. Жэшээлэн хэлэбэл, минии даадаг «Небесная» гэжэ 540 килограмм шэгнүүртэй үнеэн сүүдхэдээ 16 литр hү үгөөд байхадаа үдэр бүхэндэ 5 килограмм үбhэ, 2 килограмм ногоон hолоомо, 25 килограмм силос, 5 килограмм концентрат, гидролизно аргаар буйлуулhан 20 килограмм hолоомо эдидэг юм. Тиихэдэ ноябрь соо тугаллаhан «Амурка» гэдэг үнеэмни үдэртэ 18 литр hү үгэнэ. Тэрэмнай «Небеснаягай» рационhоо галуур 0,5 килограмм концентрат, 10 литр гидролизно аргаар буйлуулhан hолоомо нэмэжэ хүртэдэг юм. «Амурка» үдэр бүхэндэ бага зэргээр hүеэ нэмээнэ, тиихэдэнь тэрээндэ тэжээлынь ходо нэмэнэб. hүеэ нэмээхэ бүринь үнеэндэ тэжээл нэмэжэ үгэхэ болоно.

Үнеэдээ зүбөөр харууhалаад байбал, тугаллаhанайнь hүүлээр түрүүшын гурба hара соо эгээн ехэ hүн hаагдаха ушартай юм.

hая тугаллаhан үнеэдые «авансаар» гэхэ гү, али тэдэнэй хожомоо гаргаша харюулхыень хараада абажа, түргөөр hү орохынь тулада хэмhээ гадуур бага зэргэ тэжээл үгэдэг байнаб, ондоогоор хэлэбэл, нэмэhэн hүнэйнь нэмэлтэ тэжээлээ харюулжал байhан сагта тэжээл авансаар үгтэжэл байдаг юм.

hаалиин үнеэдэй ашаг шэмэнь имагтал тэжээлhээ дулдыдагынь мэдээжэ. Тиимэhээ би тэжээлэйнь шэмэтэй байхын тулада арга хабаараа оролдогшоб. Хэзээ бүхэндэ үнеэдэй хоолоо амтархажа эдихын тулада, тэрэнииие шадамараар бэлдэхэ хэрэгтэ би онсо анхаралаа хандуулдаг байнаб. Жэшээлхэдэ, концентрадые бурдуут болгожо малдаа үгэнэбди. Энээниие иигэжэ бэлдэдэгбди. Үдын hүүлээр концентрадаа абажа, модон амhарта руу хэhэнэйнгээ hүүлээр, тэрээн уруутаа халуун уhа эюулжэ, дээрэhээнь тэжээлэй дабhа нэмээгдэнэ. Тииhэн хойноо амhартаяа дээрэhээнь хаажа, үглөө үглөөгүүр болотор байлгадагбди. Иигэжэ бэлдэгдэhэн концентрат үглөөнэй hаалиин урда тээ үгтэнэ. Иимэрхүү онол арга хадаа тэжээлэй шанарые дээшэлүүлжэ, амта шэмэтэй болгодог.

ФЕРМЭ ДЭЭРЭ үдэр бүри нэгэ адли гуримаар ажаллаха гээшэ hү hаалиие эрид дээшэлүүлхэ шухала нүхэсэл болоно. Манайда үбэлэй үедэ иимэ гурим тогтоогдонхой:

үглөөнэй **6-haa 8 час** болотор—бурдууг хэжэ үгөөд, үнеэдээ hааха;

8-haa 10 час болотор—малаа эдеэлүүлхэ, уhалха, хашаа хорёогоо сэбэрлэхэ, шэбхээ гаргаха;

10-haa 11 час болотор—hаалишад амарха;

11-hээ 12 час 30 мин. хүрэтэр—үнеэдые сэбэр агаарта гаргаха, тэжээл бэлдэхэ;

12 час 30 минутаhaa 14 час болотор—үнеэдээ хоёрдохёо hааха;

14-hөө 15 час болотор — малаа эдеэлүүлхэ, уhалха, шэбхэ гаргаха;

15-haa 19 час болотор—малаа амаруулха, тэжээл бэлдэхэ;

19-hөө 21 час болотор—үдэшын hаалга;

21-hээ 22 час болотор малаа эдеэлүүлхэ, уhалха, үнеэдээ сэбэрлэхэ.

Зунай үедэ үнеэдые эдеэлүүлхэ, hааха талаар ондоо гурим тогтоогдодог.

Баталагдаhан туримай ёhoop үнеэдээ нэгэл хэмдэнь hаадагбди. Үнеэдэйнгээ хүхэ дэлэнтыень холодоо адаглан хараха хэрэгтэй. hаахынгаа урда тээ дэлэнгыень бүлеэн уhаар аршан угаадагбди. Үнеэдэй hүеэ дууhан табихын тулада дэлэнгыень hайса эльбэн шидхэржэ, массаж хэгдэнэ. Иихэдэ hүнэй тоhолиг хараа байса дээшэлдэг. Үнеэдээ үдэртөө гурба hаадагбди, тиихэдээ түрүүшынхеэ, мүн hая тугаллаhан үнеэд түрүүшын hарануудта үдэртөө дүрбэ дахин hаагдана.

ТЭРЭШЭЛЭН үнеэдые хаhа саг соонь шэргээхэ гээшэ баhал шухала хэрэг. Түрүүшээр тэжээлынь бага сага хороожо, үдэртөө хоёр hаажа захалагдана. Тиигээд нэгэ хоёр хоноод сүүдхэдээ нэгэ hаадаг, саашадаа үнжэдэг, эсэстээ орой hааха болигдоно. Тиигэжэ үнеэд дадхаагдажа, 4—10 хоногой турыада шэргээгдэнэ. Үбэлэй үедэ шэргээжэ эхилхэдээ рацион сооhоонь шэмэтэ болон концентрированнэ тэжээлынь болюулдагбди. Шэргээhэн хойноо неделиин тухай болоод, малдаа силос болон концентрадуудые дахин нэмээн үгэжэ захалагдана.

Тугаллаха үнеэдые hаалгажа байхадаа эдидэг тэжээлhээнь батаар үгэхэ гэжэ оролдогшогүйб. Лахадааб тэхэдэ, хээлитэй үнеэдые hайнаар эдеэлүүлхэдэ тулынь томо болодог, тугаллахадаа шэмэ ехэтэй байдаг.

Тугаллаха үнеэдые 45—60 хоногой туршада hайн харууhа, эдеэлүүлгэ дээрэ байлгажа, түрэлгэтэнь гүйсэд hайнаар бэлдэжэ шадабал, гурба мянга, мүн тэрэнhээ дээшэшье литр hү haажа болохо байhые би өөрынгөө олон жэлэй дүршэл дээрэhээ ойлгонхойб.

Тэрэшэлэн үнеэдые хаhа саг соонь үрэжүүлхэ гээшэ баhал шухала хэрэг. Энэ мэтын аргаар лэ үнеэдэй hубайралгые эсэслэн усадхажа шададаа.

Манай фермэ дээрэ авто-уhалуури болон шэбхэ шабааhа гаргаха түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Гэшье hаалишанай ажал үшөөл хүшэр зандаа үлэhөөр. hаяхан, ноябриин тэн багаар, манай фермэдэ hаалишан бүхэнэй даажа байhан үнеэдые бага сага үсөөрүүлээ. Мүнөө би 14 үнеэтэйб.

Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, би ойн баярай жэлдэ үнеэн бүриhөө 4 мянган литр hү hааха гэhэн уялга абанхайб. Энэмни Совет оронойалдарта hайндэртэ минии ажалай бэлэг болог лэ!

Г. САБЖАЕВ
энэ хөөрөөе бэшэжэ абаба.

П. Б. ЖАЛСАНОВА.

Улаан-Үдын сэмбын фабрикын будалгын цехэй ахалагша мастер, коммунис ажалай ударник Эльвира Лякишева фабрикынгаа эхэнэрнүүдэй дундаhаа эгээл бэрхэ уралан наринжуулагшадай нэгэн юм. «Буряадай АССР-эй эрхим ухаалан зохёогшо» гэhэн нэрэ зэргэ тэрээндэ энэ жэл олгогдоо. Тэрэнэй оруулhан дурадхалнуудай ашаар 7763 түхэригэй алмалта үйлэдбэридэ хэгдэhэн байна.

Энэ нүхэр үдэр, hара бүриингөө даабарие хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Зураг дээрэ: Э. Лякишева.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ОТРЯДАЙ ХҮСӨӨР

Адууhа малай жэл бүри олошорон байхада, үбhэ тэжээл ехээр бэлдэхэ хэрэг гарана. Тиимэhээ Хэжэнгын совхозойхид сабшалан hайжаруулха талаар горитой оролдолго гаргана. Мүнөө эндэ оньhожоруулагдаhан мелиоративна отряд ажаллана.

Отрядай гэшүүн Михаил Андриевскитай хөөрэлдэхэдэ нигэжэ мэдүүлнэ:

— Манай отряд намарhаа эхилээд ажаллажа байна. Үбhэ хуряалгын дүүрэмсээр сабшалан уhалжа захалаа hэмди. Шэнэ hубагууд татагдаа,—гэнэ.

Үнгэрhэн намар 305 гектар сабшалан уhалагдаhан байна. Энээнhээ урагша жэлнүүдтэ намарай сагта ехэ газар уhалагдадаггүй байгаа. Тиихэдэ луговодууд сабшалангаа сэбэрлэнэ, hубаг ханаабуудаа заhана. Тэдэнэр хамаг ажалаа намартаа хэдэг болонхой. Тиигэнгүй яахаб! Хабар эртэ уhа урадхуулхада бэлэн болоно. Энэ жэлдэ хамта 15 километртэ шэнэ ханааб татагдаа, 60 километртэ хуушан hубаг заhагдаа.

Мүнөө үедэ луговодууд сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөжэ захаланхай. Мелиоративна отрядай мэдэлдэ шэбхэ тээдэг хоёр машина, нэгэ бульдозер, хоорботой долоон трактор даалганхай.

— Хэды шэбхэ зөөгдөөб, —гээд Михаилhаа асуухада:

— 3500 тонно болгообди, —гэнэ.

Энэ шэбхэнь булта сабшалан дээрэ гаргагдаhан байна. Хэжэнгын совхоздо сабшалан ехэшье haa, үтэгжүүлэгдэhэн газарынь үшөөл бага. Отрядайхид ажаллажа байхадаа, энэ жэлдэ бүри олон гектар сабшалан үтэгжүүлжэ, үбhэ ногооной hайн ургаса абахые хүсэнэ.

Г. ГАВРИЛОВ.

Хори

ДАБААН ӨӨДЭ, ОРЬЁЛ ӨӨДЭ...

«hайн хүн hанаашаар» гэдэгтэл хэрэгтэй хүнтэеэ—Лундык Эрдынеевич Эрдынеевтэй Амгаланта нютаг хүрэмсээрөө уулзашабаб. Мэндээ мэдэлсээд, хэрэг тухайгаа хөөрэлдэhэнэй удаа: «Зай, хэр байна гээшэбта?» —гэхэдэмни: «Дабаан дабагдажа, уруудажал ябана гүби даа».—гэжэ харюусаба. Иимэ харюу дуулахадаа, залинта омог залуу наhан үнгэржэ, хүсэл эрмэлзэлэй хүсэтэ жэгүүрэй дэбисэ бууран hуларба, ондоогоор хэлэбэл, үбгэрэгдэжэ, үйлэ хэрэгшье тэрэ тухайхан болобо гэhэн удхатайгаар манай нютагайхид ойлгодог байха. Бишье тиигэжэ ойлгоо hааб заб даа. Теэд, энэ наhажаал коммунистын хэрэг үйлэтэй танилсабал, «дабаагаа дабаа» гэhэн бодол ухаандатнай яажашье багтахагүйл. 57 наhатай Лундык Эрдынеевич солото ажалаараа совхоз соогоошье, аймагтаашье суурхаhаар.

Трактор агтын тала дайдыемнай анха зэдэлүүлжэ эхилhэн сагhаа жолооень барин, табингүйгөөр тэрэл агтаараа Волгоградhаа Будапешт хүрэтэр үхэр буу зүдхүүлэн дабхюулhан юм. Нёдондо намар лэ хүлэгэйнгөө жолооё хүдэр шираг залуу үедэ дамжуулаад, (нүхэд амаралтада үдэшэхэеэ бүүл яарая) үе хирынгэ Б. Гончиков, Ж. Цыренов гэгшэдтэй 160 га сабшалангай газар даажа абаа hэн. Үбэлэй сагта үтэг шэбхэ гаргажа, ондоли тошон халяажа, эртэ хабарhаа ханааб хобоогоо заhабарилаад,. уhалжал мэдээ hэн. Оролдобол олзотой—гектар бүриhөө 20-оод центнер үбhэ хурнагаад лаа. Мүнөө Лундык Эрдынеевич сабшалан дээрээ хүдэлхынгөө хажуутаар малай байра дулаалха, тэжээл оруулха хүдэлмэридэ хабаадана.

Ажалша бэрхэ, сэбэр сэхэ, үнэнтэ шударгыл хадань нютагайхидынь Л. Э. Эрдынеевые сомоной Советэй депутадаар hунгаха юм. Советэй хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаалан, hунгагшадайнгаа этигэл найдабаринине хүсүүлнэ.

Лундык Эрдынеевичэй хүсэл зоритой хүдэр жэгүүр дэбисээ бууруугүй, наhанай, ажабайдалай дабаанай орьёл өөдэл дэлиhээр.

Д. ТОГОШИЕВ.

ЯРУУНЫН АИМАГТА

Загаhашадай амжалта

Яруунын загаhанай заводой бригаданууд соохоо Леонид Федорович Князевай бригада түрүү зэргэдэ ябана. 850 центнер загаhа бариха жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь урид дүүргэбэ. Нарhата, Ехэ Яруна гэжэ нуурнууд дээрэ хүдэлжэ, Л. Ф. Князевай бригадынхид мүнөө үдэр бүри хэдэн арбаад центнер сурхай, алагана барина. Соолго соологшод Василий Емельянов, Николай Пантелеев, Миахил Бускин гэгшэд hайнаар хүдэлнэ.

Шэнэ барилганууд

«Дружба» колхоздо жэл бүхэндэ шэнэ барилганууд болоно. Байгша ондо колхозой бригаданууд дээрэ 35 хүнэй hууритай хоёр бани баригдаа. Малай гүүртэнүүд дээрэ гурбан хоёр квартиратай, долоон нэгэ квартиратай байрын гэрнүүд ашаглалтада үгтөө, 1200 толгой хониной байха хоёр хашаа, 135 толгой тугалнуудай баттаха байра, хоёр кормоцех бүтээгдөө.

Мал шахагшад

«Улаан-Туяа» гэжэ мал шахадаг совхозой хүдэлмэришэд Герман Иринчеев, Зинаида Волобуева дүрбэ hарын туршада 1500 хони, 135 хашарат hайнаар харууhалжа, шэгнүүрынь 158 центнерээр нэмээhэн байна. Эдэ үбгэ hамган хоёрой шахаhан малые Шэтын мяханай комбинадта тушаахада, булгадаа дундаhаа дээшэ, тарган гэhэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа.

В. БАЙБОРОДИН.

Механизаторнууд баяртай

Эндэхи машинно-тракторна мастерскойн дэргэдэ халуун, хүйтэн уhатай душ нээгдэбэ. Тэндэнь мылэ, полотенцэ г. м. үгтэдэг. Машина, трактор болон хүдөө ажахын бусад зэр зэмсэгүүдые заhабарилжа байдаг механизаторнууд ажалай hүүлээр душтаа бэеэ угаагаад, гэртээ харидаг болонхой.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

Баруун-Хойто Чехидэ 5300 мянган киловатт хүсэтэй долоон электростанциhaа бүридэhэн теплоэнергетикын хүсэтэ комплекс баригдажа байнхай. Эндэхи хүрин нүүрhэнэй нөөсэнүүд электростанцида хэрэглэгдэхэ юм. Зураг дээрэ: «Почерады» гэжэ ТЭЦ-эй барилга дээрэ.

ЧТК-гай—ТАСС-ай фото.

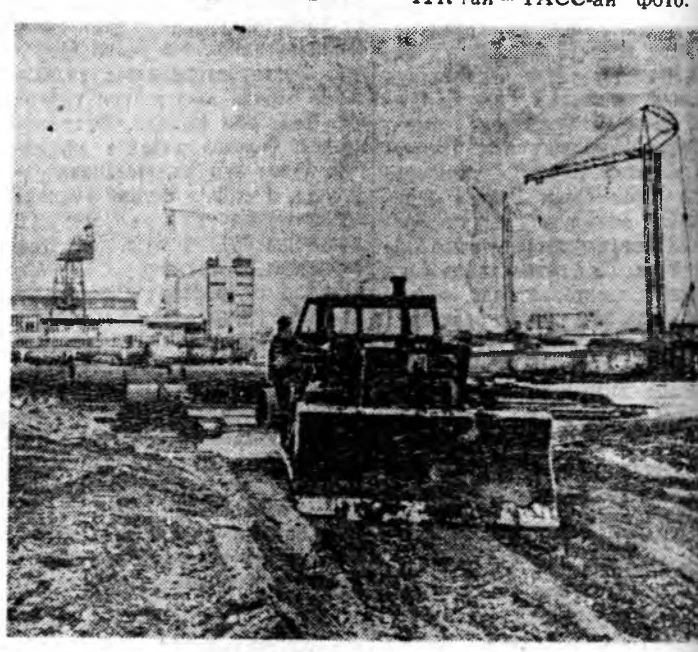

Совет фотовыставкэ

ПРАГА. Совет фотографиин мастернуудай хүдэлмэриин выставкэ эндэ нээгдээ. 50 экспонадуудайнь дунда Москвада болоhон «Интерпрессфото-66» гэжэ выставкын медальнуудта хүртэhэн зурагууд бии.

Электроэнергетикын хүгжэлтэ

ЛУДУША. Эндэхи түлишөөр хүдэлдэг электростанцида 100 мянган киловатт хүсэтэй турбоагрегат ороной энергосистемэтэй холбогдоо. Мүнөө Лудушска ТЭЦ дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээ Румыниин бүхы электростанцинуудай гаргадагhaа ехэ электроэнерги мүнөө гаргана.

„Балканкар" түргэнөөр хүгжэнэ

Болгарида hаяхан байгуулагдаhан «Балканкар» гэжэ гүрэнэй ажахын нэгэдэл электрокарнуудые, мотокарнуудые болон электротельфернүүдые улам олоор бүтээдэг болоо. Болгари СЭВ-эй шатаар эдэ оньhо түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг тусхай мэргэжэлтэй болоожо байнхай.

Нэгэдэлэй предприятинууд автомобильнуудые бүтээдэг болохо зорилго урдаа табина. Мүнөө Ловечтэхи заводто Советскэ Союзhаа эльгээгдэhэн детальнууд болон узелнуудhаа «Москвич» гэжэ хүнгэн машинанууд хабсаргагдадаг болоо.

(ТАСС).

Югославиин Социалис Федеративна Республика. Дертап гү, али Түмэр үүдэн гэжэ Дунайн татуурые нэрлэдэг юм. Тэрээн дээгүүр Румыни Югослави хоёрой хоорондохи хилэ гарадаг. Энэ hалаа татуураар судны ябахада бэрхэшээлтэй гэжэ үни холоhоо хойшо тоологдодог байгаа. Мүнөө эндэ хоёр аха дүү республикын хүсөөр гидроэнергетическэ болон судна ябалгын системэ баригдажа байнхай. Зураг дээрэ: барилга харуулагдана.

(ТАСС-ай фотохронико).

ЭХИН ПОЛИТhУРГУУЛИДА hУРАЛСАГШАДТА ТУhАЛАМЖА

ЭРДЭМ, ТЕХНИКЫН ХҮГЖЭЛТЭ

(Коммунизмын материально-техническэ бааза байгуулха тухай)

КОММУНИЗМЫН ҮЕДЭ бүхы юумэн элбэг дэлбэг болохо, хүн бүхэнэй эрилтэ бүхэн хүсэд хангагдадаг болохо зэргэтэй. Тиигэхын тула ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, эрдэм, техникэ хүгжөөхэ тон шухала. Манай Коммунис парти энэ талаар тон ехэ ажал хэнэ. Промышленностьда хүдэлдэг хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсэ 1965 ондо 1958 онойхиhоо 42 процентээр, 1940 онойхиhоо 271 процентээр дээшэлээ гээшэ. 1959—1965 онуудай туршада промышленностиин үйлэдбэрилhэн нэмэлтэ продукциин 66 процентнь танса ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар абтаhан байна.

Теэд хайшан гэхэдээ ажалнай бүтээсэ ехэтэй болоно гээшэб? Оньhон техникэ нэбтэрүүлhэнэй, зайн галай хүсэ хэрэглэhэнэй, ажал эмхидхэлгэ hайжаруулhанай ашаар. Хэрбээ бүхы орон доторнай 1958 ондо 2208 мянган электродвигатель хэгдээ haa, 1965 ондо 4664 мянган электродвигатель бүтээгдээ. Оньhон техникэ бүтээн таргалгын ургаhаниие иимэ тоо, баримтанууд гэршэлнэ:

	1958 он	1965 он
Түмэр отолхо станогууд мянган хэh.	138	185
Машина хэлгын ба түмэр болбосоруулгын автоматическа ба полуавтоматическа лининүүд комплектнүүдээр	88	218
Химическэ түхеэрэлгэ млн. түх.	112	384
Бүд нэхэлгын станогууд мянган хэh.	14,4	24,3
Автомобильнууд—бүхыдөө мянган хэh.	511,1	616,4

Оньhон техникэ үйлэдбэрилгэ саашадаа бүри ехэ болгогдохо, гараар хэхэ хүдэлмэри жэлhээ жэлдэ бага болошо, оньhожоруулагдаха зэргэтэй.

Тусхай hургуули дүүргэжэ, мэргэжэлтэй болоогүй хүнүүд ажалдаа шэнэ техникэ хэрэглэжэ шадахагүй байна. Жэшээнь, «Электросчетчик» гэдэг Москвагай завод дээрэ счетчик суглуулан тодхожо, шалгажа гаргахын түлөө 12 час hалгагдадаг hэн. Мүнөө энэ ажал хэхын тула полуавтоматическа лини тодхогдоод, оройдоол 21 секундэ соо хэгдэдэг болоо. Тиимэhээ манай орон дотор арад зониие hургаха, эрдэмтэй болгохо хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Хэрбээ 1958—1959 онуудай hуралсалай жэлдэ бүхы дээрээ 46057 мянган хүн hуража гараа haa, 1965—1966 онуудай hуралсалай жэлдэ 71754 мянган хүн hуража гараа. Хэрбээ 1958 оной эсэстэ арадай ажахыда 7476 мянган тусхай мэргэжэлтэй хүнүүдэй ажаллаа haa, 1965 ондо 12066 мянган мэргэжэлтэд ажаллаа. Эдэнэй тоо жэлhээ жэлдэ олошорхо зэргэтэй. Манай ороной наймадахи табан жэлэй дүүрэтэр залуу үетэмнай булта дунда hургуулитай болохо уялгатай.

Коммунизмын үедэ комплексно оньhожоруулга, автоматизаци үргэнөөр нэбтэрүүлэгдээд, кибернетическэ машинануудай ажал хэжэ эхилхэдэнь эрдэмгүй хүн юу хэжэ шадахаб?

Эрдэм гансал оньhон техникэ хазаарлажа абахада хэрэгтэй бэшэ, харин байгаали хубилгахада, шэнэ зүйлэй эд бараа гаргахада шухала хэрэгтэй ха юм. Жэшээлхэдэ, мичуринец Аким Иванович Бомик хоёр метр хахад үндэр 30 hалаатай шэниисын сорт гартаба. Шэниисын хоолос бүхэндэ 100—150 орооhон ургажа, дүрбэлжэн метр бүхэнhөө 3,5 кг. шэниисэ абаhан байна. Гектарта тоолохо болоо haa, гектар бүхэнhөө 350 центнер орооhо абаха байна гээшэ.

Хаанта Россиин тэбхэр жэл соо үйлэдбэрилдэг зайн галые манай орон мүнөө хоёр хоног соо үйлэдбэрилнэ. Электростанцинуудай хэрэглэдэг түлишэ—шулуу нүүрhэн, торф, нефть, газ гэгшэдэй нөөсэ үшөө 200—300 жэл соо хүрэхэ юм. Теэд энээнhээ гадна ондоо аргануудые хүн түрэлтэн бэдэрнэ гээшэ. Энэ хэрэгтэ уhа мүрэнэй хүсэ хэрэглэнэбди. Дэлхэй дээрэхи бүхы электростанцинуудай 1956 ондо үйлэдбэрилhэн зайн галhaa 27 дахин ехэ зайн гал үйлэдбэрилхэ хүсэн дэлхэйн бүхы мүрэнүүдтэ бии.

Мүнөө дээрээ hалхинай, далайн долгинуудай приливэй, hаранай, далайн уhанай, агаарай ба газарай гүнзэгын дулаанай хүсэнүүд үшөө муутаар хэрэглэгдэнэ. Манай ороной талмай дээгүүр шууяжа гарадаг hалхинай хүсөөр жэл соо 18 триллион киловатт-час зайн гал үйлэдбэрилжэ боломоор гэжэ профессор Н. В. Красовский тоолоожо гаргаа. Ураан ба торий гэгшэд мүн лэ баhа ехэ хүсэ нюужа байна. Тэдэнэй нөөсын багашьеhaa, тэрэнэй хүсэн бүхы дэлхэй дээрэ бии байгаа түлишын хүсэнhөө 12 дахин ехэ. Тэрэ болотор эрдэмтэд термоядерна реакциин нюуса нээжэ, хүн түрэлтэнэй аша туhада табина. Энэ хадаа хүн түрэлтэниие хэды арбаад миллион жэлэй зайн галай хүсөөр хангаха.

Эрдэмэй хүсөөр дэлхэй дээрэ үгы байгаа продукци бии болгожо шадана гээшэбди. Мэнэ hаяхан болотор металл хорожо байна, хайшан гэхэ гээшэб гэhэн асуудалнууд эрдэмтэдэй ухаан бодол эзэлдэг hэн. Мүнөө пластмасса бии болоо, тэрэ хадаа олонхи ушарта металлай оронда хэрэглэгдэнэ. Саашадаа полимернүүд бүри үргэнөөр хэрэглэгдэхэ.

Хими хүдөө ажахыда тон ехэ туhа хүргэнэ. hүүлэй жэлнүүдтэ ургамалнуудые дайсадhaа хамгаалхын түлөө 35 мянган химическэ нэгэдэлнүүд туршагдаа, тэрээнэй 350-нь ургамалнуудай дайсадые үгы хэхэ шадалтай. Тэдэнэр мүнөө хэрэглэгдэжэ эхилээ.

Иигэжэ эрдэмнай үйлэдбэриин хүсэнүүдэй нэгэн болобо гээшэ. Эрдэмэй энэ бүхы арга боломжо хүсэд эдлэхын түлөө хүн зоной эрдэм дээшэлүүлхэ шухала.

Д. ОЧИРОВ.

КПСС-эй Буряадай обкомой партийна гэгээрэлэй Байшангые даагшын орлогшо

Түрүүшын үрэ дүн

Табан жэлэй түрүүшын жэл дүүрэхэ дүтэлөө. Үдэр, һара бүхэнэй үнгэрхэ бүри Совет засагай 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөнэй эршэ улам шангадажа байна. Энэ мүрысөөндэ оролсоһон Улаан-Үдын судна заһабарилтын заводой хүдэлмэришэд абаһан уялгаяа дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэн, арга боломжоёо хэрэглэнэ.

Энээнэй ашаар заводой гүрүү коллективүүд ажалдаа һайн үрэ дүн харуулжа байна. Шэрэм шудхалгын, түмэр зүйлнүүдые бүтээдэг цехүүдэй хүдэлмэришэд ажалай амжалта туйлаба. Тэдэнэр байгша оной түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргэһэн гүйлгаа һаяхан элидхээ.

Нүхэр М. П. Рубцовой дааһаг бригада дааба̄ряа үдэр бүхэндэ 120—130 процент хүргэнэ. Мастер В. А. Стефанович тэгшын участок жэлэй түсэб уридшалан дүүргээд, даабариһаа гадуур 24 мянган түхэригэй продукци бүтээхэ гэжэ хараалаба.

Заводой коллектив неделиин табан үдэр ажаллаха, хоёр үдэрынь амарха шэнэ гуримда ноябрь соо ороо. Эндэ эртээнһээ һайн бэлэдхэл хэгдээ. Техникэ, механизмнуудаа ашагтай һайнаар хэрэглэхэ хэмжээн хараалагдаһан байгаа. Хүдэлмэришэд һара соо шэнэ гуримаар ажаллаба. Энээнэй үрэ дүн мүнөө согсолжо болохо юм.

Недели соо табан үдэр ажаллаад, хоёр үдэрынь амархада, үйлэдбэрилэшье, хүдэлмэришэдтэшье ашатай туһатай байба. Арга боломжоёо хаража үзөөд, һайн бэлэдхэл хэһэнэй ашаар шэнэ гурим һаадгүйгөөр нэбтэрүүлэгдээ. Ямар нэгэ дутагдал, эмхи гуримгүй ябадал гараагүй шахуу. Ноябрь соо ажалай бүтээсэ 10—15 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байна. Шэнэ туримай булюу һайн байһыень энэ баримта гэршэлнэ бэшэ аал?

Долоон хоног бүхэнэй хоёр үдэрынь амархада, хүдэлмэришэдтэ таатай зохид. Неделиин хоёр үдэр соо сүлөөтэй байхада, зохидоор амарха, кино театр ошохо, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ арга олдоно. Заводой хүдэлмэришэд шэнэ гуримай булюу һайн байһыень өөһэдынгөө түрүүшын дүй дүршэлһөө ойлгобо.

Һаадгүйгөөр ажаллаха, һайнаар амарха аргатай болоһон хүдэлмэришэд ажалайнтаа бүтээсэ дээшэлүүлжэ, жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ. Мүрысөөндэ шалгаржа ябаһан түрүүшүүлэй тоо олошорһоор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жэлэй түсэб дүүргэһэн бригадые даагша М. П. Рубцов ажаллажа байна.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

БАРИЛГЫН ХҮГЖЭМ ДОРО

ҮГЛӨӨНЭЙ долоон саг бүхэндэ Чойбон Цыбиков ажалдаа гарадаг заншалтай. Алишье талараа нарин нягта, тон журамтай нүхэр. Барилгын объектнүүдэй город соо хэршье бэе бэеһээн холодонги, таһархай байбашье, Чойбон Цыбиков аляандашье ажаллаха болзортоо гээгдэлгүйгөөр үрдин ерэжэ, нам тэнюунэээр хүдэлжэ эхилдэг. Харахада аалиханаар, яаралгүйгөөр ажалладаг хэбэртэйшье һаа, үдэрэй һүүл багаар айхабтар ехэ хүдэлмэри хэжэрхиһэн байдаг. Даажа абаһан даабаряа ямар ханамжатайгаар, үндэр шанартайгаар дүүргэжэ шададаг гээшэб.

Ингэжэ үдэрһөө үдэр бүри энэ хүн олон жэлэй туршада барилгын хэрэг жэшээтэ һайнаар ябуулжа байнхай. Тэрэнэй гараар барилсаһан гэрнүүдые Улаан-Үдэдэ тоолохо болоо һаа, тон олон.

Үдэшэлэн, ажалай һүүлээр, өөрынгөө наһанай инаг хани Дулмажап Хайдаповнатай гэртээ телевизор хаража һууха зуураа, Чойбон Цыбиков ошоһон жэлнүүдэй туршада хэһэн ажалаа, бүтээһэн хэрэгээ омогоор һанан дурсадаг. Городой эхин барилганuудай үе саг тэрэнэй ухаа ойндо эжэлүүдгүйгөөр һэргэдэг.

Гушаад онуудай эхеэр омог залуу наһанайнгаа түлэг дүүлэ ябаһан Чойбон ямар нэгэн ажалда орохо зорилгоор Улаан-Үдэ ерэһэн. Саг зуура хүдэлмэри олохонь хүнгэн бэшэ байгаа. Нилээдхэн бэдэрэлгэ хэжэ ябаһанайнгаа һүүлээр Дээдэ-Березовкын кузницада дархан мэргэжэлээр хүдэлхэ ушартай болобо. Энэ тэрэ үедэ амаралтын байшангай барилта эршэмтэйгээр ябуулагдажа байба. Чойбон энэ ажалда хамсы шуулсан оролсожо, гарайнгаа уран хабые туршажа эхилбэ. Түмэршэ дархан мэргэжэлэй эрдэм богонихон болзор соо шударгыгаар шудалжа, баригдажа байһан гэрнүүдтэ шухаг хэрэгтэй зүйлнүүдые шадамар бэрхээр бүтээдэг болобо.

Кузницын ажалай эмхидхэлдэ дутагдал тон олон һэн. Хөөргын тордиһогүйгөөр хүдэлхэ гэхэдэ, нүүрһэн багадажа, ушаргүй ехээр хүдэлмэриин ябадалые һаатуулдаг бэлэй. Хэды тиимэ байбашье, залуу түмэршэ дархан зоригоо мухэнгүй, абьяас хабаяа улам эршэдхэн, үсэд шантаар ажаллаба.

Тэрэ үедэ республикымнай ниислэл хото урдань үзэгдөөгүй ехэ барилганuудай армагаар бүрхөөгдэбэ. Хаа хаанагүй шэнэ байшангууд аржыба. Һургуулинууд, байрын гэрнүүд, хүүгэдэй яслинууд болон саадууд. Нарһан тужа соо Бурядаймнай гигант —ЛВРЗ-эйн корпусууд үндын болобо. Эдэ бүхы барилганuудта Чойбон Цыбиковэй оруулһан хубита арсашагүй ехэ.

Ямар хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдые дабажа, ямар гайхамшаг зоригтойгоор тэрэ үедэ хүдэлдэг байгааб, манай барилгашад! Оньһожоруулгын механизмнуудай үты байһан ушарһаа ехэнхи хүдэлмэриие гараар хэхэ баатай болодогшо бэлэй. Энээн тушаа Чойбон Цыбиков мүнөө иигэжэ хөөрэнэ:

ТҮРҮҮ ХҮНҮҮДТЭЙ уулзалга

— «Бурмонтолстрой» гэжэ трестдэ хүдэлжэ эхилхэдэмни, ажалдамнай хэрэглэгдэдэг механизмууд гэжэ тон ахир бэлэй. Газар малталгада хүрзэ, салирһаа бэшэ зэмсэг ашаглагдадаггүй шахуу һэн. Модон хабтагай дээрэ шорой тээжэ зөөдэг һэмди. Юу хэлэхэб даа, ажалнай тон хүшэр хүндэ бэлэй. Олоһон олзомнай гэжэ мүнөө үеынхитэй жэшэхээр бэшэ байгаа.

Шулуушадые хангаха хүдэлмэри илангаяа хүндэ һэн. Хэдэн зартагайнууд дээрэ цемент, извёосхо, элһэ обойтор алхажа, хонхосог бии болгохош. Тэрээн руу уһа эюулжэ, гарайнгаа шалашатар, эсэтэрээ зуурахаш. Иигэжэ хирпиисэнүүдые нялдуулха шабар түхеэрдэг бэлэйбди.

Мүн шулуушадшье тон бүдүүлигээр хүдэлдэг байгаа. Хүн бүхэн тусхай модон түхеэрэлгэ дээрэ 10—12 хирпиисэ ашажа, баригдажа байһан гэрэй эрмаг өөдэ зөөхэ. Енатулин гэжэ манай татар нүхэр аяар 40 хирпиисэ мүр дээрээ үргэн зөөхэ шадалтай бэлэй.

Ажалаймнай бүтээсэ халѳшэгүй бага һэн. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, Үдын урда бэедэхи һургуулиин шулуун байшан 3 жэлһээ үлүү сагай туршада баригдажа дүүргэгдэһэн. № 37 һургуулиин модон байшан аяар жэлэй хугасаада үндыжэ болоһон.

Мүнөө барилгашадай хүдэлмэри ямар айхабтараар оньһожоруулагдаа гээшэб. Хирпиисэ, түмэр-бетон хэрэгсэл болон худхамал шабарые башенна кран хоёрхон минута соо ямаршье дабхарта үргэхэ хабатай,—гээд, Чойбон Цыбиков омогтойгоор мэдүүлнэ.

Үнгэрһэн олохон жэлнүүтэй туршада Баргажан нютагта түрэһэн юрын хүбүүн барилгын эрдэм гүнзэгыгөөр шудалжа, үндэр мэргэжэлтэн болоо. Мүнөө Чойбон Цыбикович жара наһатай болохоо байбашье, тэрэ залуутайнгаа шэн зориг мүхөөгүй. Үнеэхил омог хүхюун, шударты бушуу зандаа. Пенсидэ гаража үни амарха байһан аал, Чойбон Цыбикович дархан ажалаа орхихо үшөө дурагүй. «Бэемни элүүр энхэ. Тамир хүсэмни буураагүй. Тиимэ тула ажаллаха хүсэлтэйб»,—гэжэ тэрэ пенсидэ гараха дурадхалда таһа арсаһан. Мүнөө № 3 СМУ-гай дархашуулай түрүү зэргэдэ жагсаһаар.

Түрэл горолоо шэнэ барилганuудаар шэмэхэ хэрэгтэ һүүлэй жэлнүүтэй туршада Чойбон Цыбикович ямар эршэмтэйгээр хабаалаа гээшэб. Оперо, балетэй театрай ордон, хүгжэмэй училищиин шэнэ байшан барилгада гарэнэй алтан гарнуудай бүтээһэн юумэнууд ушаргүй ехэ.

Үнинэй барилгашадай нэгэн Чойбон Цыбиковэй шэн габьяата хүдэлмэриие парти, правительствамнай үндэрөөр сэгнэһэн байна. 1958 ондо Чойбон Цыбиков Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм.

Солото барилгашан мүнөө ажалайнгаа баян дүй дүршэлые залуу үетэндэ дуратайгаар зааҗуулан, хамаг хүсэ шадалаараа гэрэлтэ һайхан ерээдүйе зохёолсожо ябана.

А. НИКОЛАЕВ.

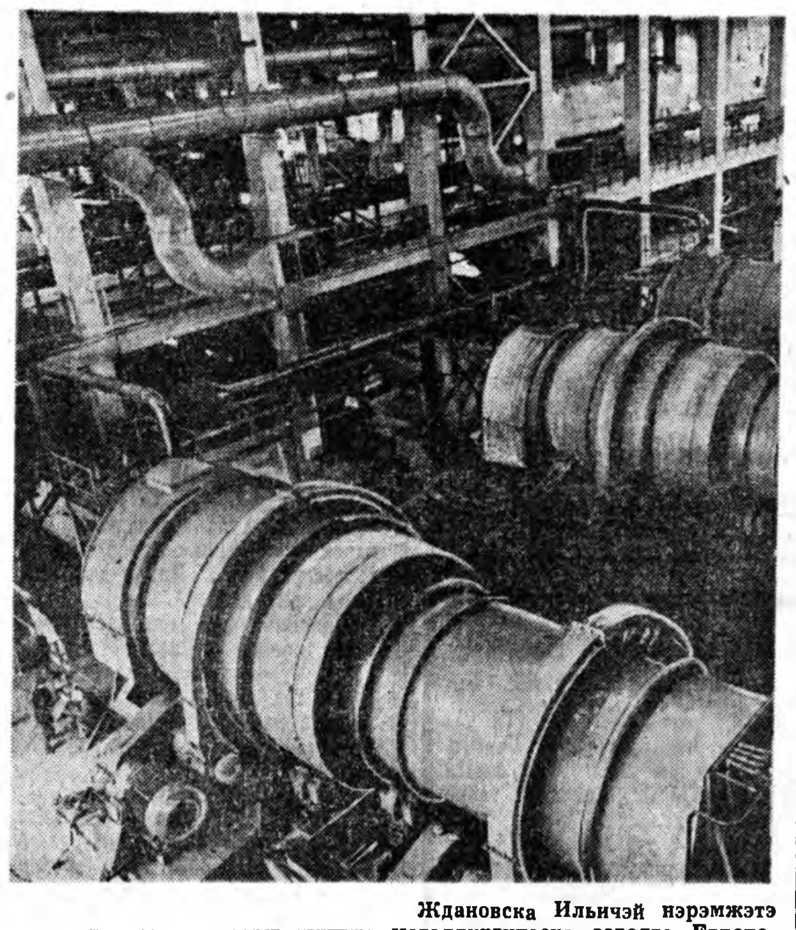

Ждановска Ильичэй нэрэмжэтэ металлургическа заводто Европодохи тон томо шанаржуулгын фабрикын түрүүшын ээлжээн шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ашаглалгада үгтөө. Фабрикын түрүүшын ээлжээн мүнөө үе сагай оньһо түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Зураг дээрэ: Ждановска Ильичэй нэрэмжэтэ металлургическа заводой шанаржуулгын фабрикын цехүүдэй нэгэн соо. Шэрэм хайлуулан гаргахада хэрэгтэй болодог эрхим һайн агломерат эндэ шанаржуулан гаргагдадаг.

АПН-эй фото.

БАРУУН-УРДА АФРИКЫН ХУБИ ЗАЯАН

Арһа яһанай илгаа гаргадаг, колони эзэмдэдэг хуули засагаархид Баруун-Урда Африкын нюусые тон наринаар сахина. Али бүхы хиналтада хашагдажа байдаг хэблэл Урда Африкын республикын эзэмдэһэн энэ ехэ оронуой байдал тухай огто шэмээ гарадаггүй. «Талын хүнүүдэй нюдэнһөө далдалагдаһан, гансал хуули захирганай «хайрада» орхигдоһон эндэхи булан тохой хулар нэбтэрэн ороһонтой жэшэхэдэ, зүүнэй һүбөөр голдирбол бэлэн байха», —гэжэ һаяшат Лондоной «Нью-Африка» журнал бэшээ һэн.

Тиигэбэшье тус оронуой үнлэһэн зоной ядарал тухай бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болонхой. Июньдэ ООН-ой дээдэ юридическэ орган—Гаагадахи уласхоорондын сүүд, Баруун-Урда Африка (ЮЗА) тухай асуудалые шэнжэлһэн байна. Тиигэжэ ЮЗА тушаа асуудал октябриин турша соо ООН-ой Генеральна Ассамблей дээрэ, мүн ноябрьда Африкын нэгэдэлэй эмхидэ тон хурсаар зүбшэн хэлсэгдээ.

ЮЗА тушаа асуудал яахадаа уласхоорондын олон эмхинүүдээр зүбшэн хэлсэдэгыень ойлгохын тула түүхын данса уудалха хэрэгтэй. Урдань Германиин колони байһан Баруун-Урда Африка 1919 оной һүүлээр Нацинуудай Лигын шиидхэбэреэр Урда Африкын союзай «мэдэлэй газар» болгогдоһон юм. Мандадай гуримаар болоходоо, «энэ газар дайдые хүтэлбэрилжэ байһан орон улад зонойнь ажабайдал һайжаруулхын түлөө, мүн тэдэнэй социальна дэбжэлтэ туйлахынь түлөө али болохо оролдолго гаргаха уялгатай. Үнэхөөрөө болоходоо, Урда Африкадахи арһа яһанай илгаа гаргагшад ЮЗА-е хүтэлбэрилхэ эрхэеэ тус оронуие өөрынгөө колони болгохо, улад зониинь мүлжэхэ, газар уһанайнь баялигуудые дээрмэдэхэ зорилгоор хэрэглэнэ. Тиин Урда Африкын правительство дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр ЮЗА-е сэхэ мэдэлдээ абаха ябуулга хээд, 1949 ондо тэрэниие гүрэнэйнтөө табадахи провинци болгон, өөрынгөө газар дайдатай нэгэдүүлһэн тухай соносхоо бэлэй.

...Энэ хадада далайн эрье шадарай, хайр шулуун хүрьһэтэй, сэлдеэ хүйтэн губи талатай хизаар юм. Тус орон үнэтэ минеральна түүхэй эдүүдээр баян. Баруун-Урда Африка үнэтэ шэжэм алмаз малтан абажа, гадаадын оронуудта наймаалгаар дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлдэг. Хойто зүттэхи Цумеб город шадар баялигаараа дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлдэг туулганай уурхайнууд оршоно. Зэд, цинк, мүнгэ, кадми, вольфрам, германи мэтын ашагта зүйлнүүд мүн лэ эндэ малтан абтадаг.

Англи, Америкын компаниинуудтай хамта ЮЗА-е эзэмдэлсэжэ байһан «Консолидейтед дийаманд майнз оф Саут Вест Африка» гэдэг компанишье Урда Африкада нилээд ехэ капитал эзэмдэнэ. ЮЗА-гай урда зүттэхи алмазаар баян Ораньемунд гэжэ газар хадаа тус компаниин этээл ехэ акционер—«алмазай хаан» Гарри Оппенгеймер гэгшэдэ мүн лэ хамаатай. Жэл бүри эндэ 1 млн. карат сэнтэй алмаз малтан абтана. Тус компаниин 5.240.000 фунт стерлинг капиталһаа жэл соогоо 15 миллион үлүүтэй фунтын олзо хэгдэдэг.

ЮЗА-гай ашагта малтамалнуудай бусад уурхайнууд тушаа халабал, эндэ гол түлэб Америкын ба Англиин монополинууд бүрин эрхэтэ эзэдынь болоно. Энэ орон дотор мүн лэ Баруун Германиин капитал байдалаа бэхилнэ. Юуб гэхэдэ, эндэ немец угсаатай хүнүүд хэр угһаа бэхеэр һууриж ан хай юм. Тиимэһээ энэ оронуо Баруун Германиин капитал бэлэхэнээр шалжэн нэбтэрнэ. Баруун-Урда Африкада ажаһуудаг европынхидой гурбанай нэгэ хубинь Германиһаа гарбалтай зон болоно. Эндэ Баруун Германиин нилээд ехэ капитал сэрэгэй барилгада һомологдонхой. Тэрэшэлэн «Дегусса» концернын эдэбхитэй хабаадалгатайгаар ураан үйлэдбэрилхэ томо предприяти эндэ баригдажа байнхай.

Энэ оронуие ударидаһанай түлөө Урда Африкын Республикада юун хүртэнэб, хүсэ ехэтэй империалис үмэглэгшэдэй дээрмэдэжэ байхадань ЮЗА-гай баялигуудһаа расистнуудта юун үлэнэб?

Нэгэдэхеэр, хариин оронуудай горнорудна компаниинуудай ажал ябуулгаһаань олзо оруулагдана. Һүүлэй 20 жэл соо ЮАР-ай жаса алмаз малтан абадаг компаниинуудһаа налог татабариин ашаар 50 миллион үлүүтэй фунт стерлингээр олзотоһон байна.

Хоёрдохёор, ЮЗА-гай хариин дэлгүүртэ гаргадаг эд бараанай 80 процентнь Баруун Европын оронуудта ба США-да ошодог импортынь 70 процент Урда Африкаһаа ородог юм. Тиигэжэ Урда Африка энэ газар оронуие өөрынгөө хүгжэнги промышленностьда туһатай дэлгүүр болгон хэрэглэнэ.

Баруун-Урда Африка ЮАР-ай сагаан шарайтанай мал ажалай ехэ фермэ мүн. Энэ зуун жэлэй эхеэр ЮЗА-гай немец үндэһэнэй губернатор Линдеквисте гэгшэ Россиһаа каракуль үүлтэрэй 10 хони абаашаһан юм. Тэрэ гэһээр ЮЗА каракуль үүлтэрэй хонидой тоо толгойн талаар, гадаадын оронуудта каракуль арһа наймаалгаар капиталис оронуудай дунда түрүү һуурида гаранхай.

Гэхэ зуура ЮЗА-да удэһэн хонид сагаан шарайта фермернүүдэй ашаг олзонь болохын хажуугаар африкынхидта үгырэл ядарал ушаруулна. Европоһоо нүүжэ ерэгшэд өөһэдынгөө мал ажалай фермэнүүдые байгуулхын тула үлэмжэ үрэжэлтэй газар нютагуудыень булимтарһан, африкынхидые муу газарнуудта хүсөөр нүүлгэһэн байна. Эсэстэнь ЮЗА-да ажаһуудаг 73200 сагаан шарайтан 40 миллион га газар эдлэнэ. 431 мянган африканецуудай эдлэдэг газарынь арайхан гэжэ 20 млн. гектарһаа дээшэ болодог. Үрэжэлтэй газараар, мүн эдеэ хоолой зүйлнүүдээр дуталдадаг, үгырэл ядаралда нэрбэгдэдэг байһанһаа, захагүй ехэ налог түлбэриһөө шалтагаалан, африканецууд газар нютагһаа гаража, сагаан шарайтанай предприятинуудаар хүдэлмэри бэдэрхэ баатай болоно.

Резервадһаа (хара шарайтанай ажаһуудаг газар нютагууд) газаа тээ, ЮЗА-гай газарай гурбанай хоёр хубиие эзэлдэг талмай дээрэ Полициин зоно—«сагаан шарайтанай сэбэр район» гэдэг оршоно. Расистнуудай хууляар болоходоо, эндэ дайралдаһан лэ африканец хари хүн гэжэ тоологдодог. Полициин зонодо дэлгэрһэн «пропуск тухай хуули» хадаа африкынхидай али бүхы эрхыень хаһана. «Хэрэгтэй болоһон газарнуудта хямдахан сэнтэй хүдэлмэриин хүсэнүүдые альгахэ, нютагай үндэһэн зониие баалалтын хүдэлмэридэ хабаадуулха, барлагшалха гээшэ тиимэ пропускын гол зорилгонь болоно гээд, ООН-ой тусхай комитедэй ба ажалай Уласхоорондын эмхидхэлэй элидхэл соо хэлэгдэнэ.

«Үндэһэн зоной ажалай Ассоциаци—сагаан шарайтанай предприятинуудта хүдэлмэриин хүсэ табидаг ба барлагуудые наймаалагшадай эмхи—жэл бүхэндэ 25—45 мянган хүнүүдые ажалда гулидхадаг юм. Энээнэй шалтагаанаар африкынхидай олохон һуурин тосхонуудта залуу наһанай эрэшүүлээр хомор болоһон, үхибүүдэй үхэсэ угаа ехээр хороһон, ажахынь унаха туйлдаа хүрэһэн байна. Ажалай хэлсээ баталһан африканецуудай олоһон салин хүлһэниинь үдэр соогоо 1—2 маисын шаанги худаллажа абахадань, налог түлэхэдэнь арайхан гэжэ хүрэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Урда Африкын засагаархид ЮЗА-е ударидаха үүргэеэ полицинхидтэ болон сэрэгэйхидтэ тушаажа үгэһэн шахуутай. Бүхы орон доторнь сэрэгэй лагерьнууд, баазанууд дэлгэрһэн. ЮЗА-гай сагаан шарайтаниие холо дайнай аюулаар һүрдөөжэ, айлгажа байдаг. Тиимэһээ расис засагаархид хамаг европеецүүдые, мүн эхэнэрнүүдые баалхан, сэрэгэй һургуулида хабаадуулна.

Олохон жэлэй туршада Баруун-Урда Африка тушаа асуудал Генеральна Ассамблейдэ, ООН-ой бусад органуудта ходо зүбшэн хэлсэгдэнэ. ЮЗА тушаа ООН-ой зохихо шиидхэбэри абаха болоходонь, империалис гүрэнүүд һаа бологор һаад тойбо хэжэ байдаг һэн. Имагтал ООН-ой Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сесси дээрэ социалис гүрэнүүдээр дэмжэгдэһэн Африка, Азиин оронууд Баруун-Урда Африка тушаа ОАР-ай мандалые болюулжа шаһаһан байна. Энээнһээ хойшо тус оронуой саашанхи хуби заяанай түлөө ООН «сэхэ харюусалгатай» гэжэ мэдэрэгдээ. Тиибэшье империалис гүрэнүүдэй ЮЗА тушаа тэрэ ехэ һонирхолые хараала абаад байхада, энэ тогтоол ЮАР-ай эзэрхэлгэдэ эсэс табяа гэжэ сагһаа урид хэлэхэнь бэрхэтэй.

Урда Африкын расистнуудые ЮЗА-һаа зайлан ошохыень баалхажа шадаха гүйсэдхэхы хуулиин болоод бусад органуудай ООН-до үгы байһан дээрэһээ энэ тогтоолой бэелэлгэдэ бэрхэшээл тохёолдоно.

ООН-ой абаһан шиидхэбэриие барууи гүрэнүүд хойшо татажа магад. Тиимэһээ ООН-ой хабаадалгагүйгөөр тус орондо бэсэ дааnги байдал дары олгоо һаа, Баруун-Урда Африка тушаа асуудал һайнаар шиидхэгдэхэ бэлэй гэжэ СССР болон бусад социалис оронууд тоолоно. Энэ орондо дэлгэржэ байһан национально-сүлөөрэлгын хүдэлөө толгойлдог Баруун-Урда Африкын Арадай эмхи мүн лэ тиимэ һанал баримтална. «ЮЗА-е сүлөөрүүлгын асуудалай бэелэлгын талаар ООН-до найданагүйбди» гэжэ тус партиин хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглэхэ зуураа, оронoo сүлөөрүүлхын түлөө Баруун-Урда Африкын арад зонойнь хүсэд шиндэнги байһан тухай мэдүүлбэ.

С. КУЛИК. (ТАСС).

ОНДОО ГОРОДУУДТА ЭЛЬГЭЭГДЭНЭ

Совет засагай 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ оролсоһон Улаан-Үдын трикотажна фабрикын коллектив дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа юм. 10 мянган хэһэгээр олошоруулха, мүн валова продукци гаргалгаяа 200 мянган түхэригөөр ехэдхэхэ зорилго табяа.

Тус фабрика мүнөө түсэбөө һараһаа һарада үлүүлэн дүүргэжэ байнхай. Нёдондонойхидо орходоо эндэ 160 мянган түхэригэй продукци үлүүлэн гаргагдаад байна.

— Мүнөө үедэ манай предприятида (пумаажан) утаһан Уфа, Чебоксары хотонуудһаа, тиихэдэ нооһон угаһан Свердловск хотоһоо таһалгаряагүй элыээгдэжэ байна,—гэжэ фабрикын ахалагша инженер Любовь Иосифовна Гонтарь манда хөөрэнэ.

Улаан-Үдымнай дурсагдагша фабрикын үйлэдбэрилһэн эд бараан гансашье республика дотороо бэшэ, харин Эрхүү, Шэтэ хотонуудай ажалшадта үргэнөөр худалдагдадаг юм.

Н. АБОГАНАТОВА.

Совет засагай 50 жэлэй ойдо

АВСТРАЛИДА БОЛЬШЕВИК АРТЁМЫЕ МАРТАДАГГҮЙ

АВСТРАЛИИН уран зохёолшо Уильям Саттон «Квисленд гардиан» гэжэ хүдэлмэришэдэй газетэдэ һаяшаг бэшэхэдээ, ородой революционер Артём (Федор Андреевич Сергеев) тушаа бүхы мэдээнүүдые ололсожо үгэхыень уншагшадта хандаһан байна. Революционер Артём 1917 оной урда тээ Австралида ажаһууһан, Австралиин пролетаринарай дунда Том Сергеев гэжэ алдаршаһан байгаа.

Квисленд штадай харьяата Канберраһаа Брисбен хүрэтэр мянга табан зуу тухай модоной зайтай. Номгон океанай эрьеэр, үрэжэлтэ баян голоор, нуга бэлшээринүүд дээгүүр, хада хангилнуудаар дардам харгы зурын гарана.

...Уильям Саттон Брисбенэй арадай номой магазиниие эрхилдэг. Квисленд штадай ниислэлдэ ерэхэдээ, эндэл тэрээнтэй ушарбабди. У. Саттон уран хурса расказуудай автор, Австрали соогоо олондо мэдээжэ хүн юм.

Янза бүриин совет хэблэл: уран һайханай, научна ба политическэ зохёолнууд, номууд, газетэ, журналнууд, альбом магазиндань элбэг байжа, намайе ехэтэ баясуулаа. Олондо мэдээжэ совет дуунуудтай пластинкануудые, ородой уран искусствын зүйлнүүдые, мүн совет парфюмери эндэһээ худалдан абахада болохо.

Манай Эхэ оронтой холбоотой зүйлнүүдые У. Саттоной юундэ һонирхолгынь байн байһаар мэдээжэ болобо. Хүдэлмэриингөө шэнжэ дээрэһээ, совет арадай ажабайдал тухай, тэрэнэй түүхэ, соёл тухай һайса мэдэжэ абахые хүсэдэг хүнүүдтэй саг үргэлжэ ушардаг байһан дээрэһээ У. Саттон Австралиин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ ород революционер-эмигрантнуудай хабаадалсаһыень зураглан харуулхые хүсэһэн байгаа ха. Орон нютагаа урилжа, Австрали ошоһон ород революционернүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Артем уран зохёолшо, коммунист У. Саттоной анхарал ехээр татаа.

Ямар зорилгоор минии ерэһые мэдэхэдээ, ехэтэ баясаба. У. Саттоной хамаг һанаагаа Артёмдо табинхай байһаниинь ойлгогдоо бэлэй. Теэдшье уран зохёолшын уряалаар гэртэнь ерэхэдээ, бүришье һайса ойлгоо һэм. У. Саттонтой үүр хираалтар хөөрэлдэжэ хонобобди. Тиихэдээ уран зохёолшодо ойлгогдоогүй байһан ород нэрэнүүдые, түүхэтэ үдэрнүүдые, России түүхын һонинуудые дурдаба, тодолбобди.

Хаанта правительствын мүрдэлгэһөө тэрьелһэн ородой бүлэг революционернүүдтэй сугтаа Артём 1911 ондо Австрали ерэһэн юм. Эндэ, Квисленд штадта, түмэр харгыда Артём ажаллаһан юм гээд У. Саттон хөөрэнэ. 1912 ондо Брисбендэ тэрэнэй хабаадалгатайгаар «Австралиин сууряан» гэһэн ород газетэ гаража эхилбэ. Тэрэ сагта хамаатай зарим материал, документнүүдые уран зохёолшо суглуулаhхай. Мүн баһа Артемые мэдэхэ, тэрээнтэй сугтаа хүдэлһэн, мэндэ ябаһан зарим хүнүүдые бэдэржэ олонхой. Жэшээлхэдэ, 76 наһатай, Брисбенэй саадшан Джек Шадунофф тэдэнэй тоодо оролсоно. Тэрэниие һайса мэдэхэдэмнай, Вятска губерни нютагтай. Иван Иванович Шатунов гэдэг байба. Артёмые тэрэ һайн мэдэдэг гэжэ У. Саттон хөөрэбэ.

Дайда дэлхэйгээр зайжа ябагшаб даа гэжэ И. И. Шатунов хөөрэлдэхэ үедөө хэлэбэ. Австралида ерэһээр 55 жэл болооб. Россида хүдэлмэри оложо ядаа һэм. Зүһэмэг хилээмэ бэдэрһээр, газарай холые зорижо гарааб. Тиигээд эндэл тогтоо гээшэ аабзаб даа. Артём тушаа һурагшалнагта? Эрхэ сүлөөгэй түлөө, ажабайдалдахи хубита һууряа олохын түлөө хайшан гээд тэмсэхые намдал адли хүнүүдтэ заадаг бэлэй... гэбэ.

Австрало-совет хани барисаанай бүлгэмэй эдэбхитэй гэшүүн, мүнөөшье ажалзар хоолойгоо тэжээжэ ябаһан (Австралиин засагаархид тэрэниие оронойнгоо эрхэтэн болгохоёо политическэ шалтагаанаар арсаһан юм) Иван Иванович үни холын тэрэ сагай байдал зураглан һануулжа, суглаанууд дээрэ Артёмой үгэ хэлэһые, хаана ажаһууһыень, хэдтэй барисаатай байһыень дурдажа эхилнэ.

Тиигэжэ алхам бүхэндөө һурагшалһаар Австралида Артемой хэһэн ажал ябуулгые, ажабайдалые һонирходог үшөө нэгэ хүн Брисбендэ бии гэжэ мэдэбэб. Тиигэбэшье тэрэ хүн ходо сүлөөгүй байдаг, тэрээнтэй уулзахань бэрхэтэй гэжэ намда уридшалан хэлээ һэн. Энэ хадаа Квисленд штадай профсоюзуудай соведэй секретарь, Австралиин коммунис партиин Центральна Комитедэй гэшүүн Алек Макдональд болоно.

Алек Макдональд (тэрээнтэй уулзажа амжаабди) энэрхы сэдьхэлтэй, һайн хүн байба. Профсоюзай архив хашаргүй уудалжа, урдань Артёмой редакцяар гарадаг байһан «Австралиин сууряан» гэжэ газетын буулгабаринуудые, мүн тэрэ сагтаа Артёмой хабаадалгатайгаар ородой бүлэг революционернүүдэй бэлдэһэн элдэб листовко, хандалгануудые бэдэрэн олобо.

Австралиин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, манай партиин мэдээжэ ажал ябуулагшадай нэгэн байһан Артём тухай түүхын зүйлнүүдые Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюулан суглуулха зорилготой Уильям Саттон, Алек Макдональд, мүн бусад хүнүүд—манай нүхэд—эндэ бии юм байна гэжэ ехэ сэдьхэлээ ханангяар Брисбенһээ мордобоб.

В. ХМАРА,
Австралидахи ТАСС-ай корреспондент.

Брисбен—Канберра.

АШАГТАЙГААР АМАРНА

Бэлигтэ Никифоров бэрхэ ангуушадай нэгэн. Ээлжээтэ амаралтаяа агнууриин хаһада үнгэргэдэг юм. Бэлэдхэлэй конторотой хэһэн хэлсээгээ тэрэ жэл бүхэндэ дүүргэнэ.

Ахын энэ эрхим ангуушан үнгэрэгшэ намар-үбэлэй агнууриин хаһа соо 12 булга, 300 хэрмэ бариһан юм. Мүнөө нүхэр Никифоров 8 булга, 100 хэрмэ бараад байна. Агнууряа үргэлжэлүүлһээр.

П. ЖУЖАЕВ.

БУЛТА НҮХЭД, ХУДА УРАГУУД

Үргэн дэлюун Эхэ орон доторнай олон түмэн элдэб үндэһэ яһатан эбтэй эетэй, аха дүү, айл аймаг болон хамтадаа ажаһуудаг гэжэ бүхы совет хүнүүдтэ мэдээжэ. Совет ороной олон үндэһэ яһатанай иимэ таһаршагүй эбтэ хани барисаан хадаа эдэ арадуудай эрхэ сүлөө, зол жаргалай түлөө ябуулагдаһан Октябриин хубисхалай, граждан дайнай галта дүлэн соогуур, түрүүшын түсэбтэ табан жэлнүүдэй ажал хүдэлмэриин илалтаар, Эсэгэ ороноо хамгаалгын хатуу шэрүүн шуһата тулалдаан дундуур шалгаран батажаа, булад мэтэ шэрээгдэн хатуужаа. Энэ хани бэрисаан совет хүнүүдэй үдэр бүриин ажабайдал, ажал хүдэлмэри дээрэ хаа хаанагүй эли тодоор харагдадаг.

Хориин аймагай «Первомайский» совхозой нэгэдэхи отделениин оршодог Ород нютагые абаад үзэе. Эндэ буряад, ород, татар, чуваш болон бусад яһатан гар гараа барилсан, бэе бэедээ туһалалсан, нэгэ айл, аха дүүнэр мэтэ эбтэй эетэй, зол жаргалтай ажаһууна, ажаллана.

Совет Конституциин мандаһан орондо хүн бүхэн үндэһэ яһанай, шажан шүтэлгын илгаагүй, бүгэдэ адли тэгшэ эрхэтэй ха юм. Социализмын илаһан, коммунизм байгуулжа байһан манай Совет орон дотор хүн бүхэн аха дүү, хани нүхэд, нэгэн бултанайнгаа түлөө, булта нэгэнэйнгээ түлөө гэһэн заншал батажаа бшуу.

...Ород нютагай майлата хадын ташалангаар хонин һүрэг таран бэлшэдэг. Тэдэ хонидые адуулан ябадаг Минихан хонишониие танихагүй хэн эндэ байхаб.

Минихан Гарифуллин түрэл Татар нютагһаа өөрынгөө аха Абдулхайн зүбшэлөөр эндэ нүүжэ ерэһэн байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тус совхоздо арбаад жэл ажаллаха зуураа, оролдосотой бэрхэ байһанаа харуулаа. Олоноор танилсажа, хани нүхэдэйнгөө дэмжэлгэ туһаламжые үдэр бүри мэдэрэн, эбтэй һайн ажаһууна. Тэрэнэй хабар үбдэхэдэ айл хүршэнэрынь хэды ехээр һанаагаа зобоо, туһалаа гээшэб. Хонидойнь хурьгалха үедэ буряад Жамса Ринчинов, чуваш эхэнэр Матрена Иванова, ород Анна Вишнякова гэгшэд ерэжэ малынь харалсаа. Медицинскэ фельдшер Евдокия Жамьянова, отделениин эрхилэгшэ Д. Нимаев, совхозой директор А. Пластинин—бүгэдэ ходо эрьежэ байгаа.

Һайндэрэй болоходо Гарифуллинай гэртэ гү, али бусад айлайдашье татар Гарифуллинтан, чуваш Игнатьевтан, буряад Ринчиновтэн, ород Корнаковтон бүгэдэ суглараад, хүхюутэй, гоёор зугаалдаг гээшэ.

— Һүүлэй үедэ яһанай илгаа гэжэ ойлгогдохо юумэ эндэ үгы болонхой. Буряад, ород, чуваш, татар бултадаа худа урагай, нагаса зээгэй, хадам хүрьгэнэй холбоо, түрэл садан гээд гүйсэд интернационал болонхой. —гэжэ Ородой отделениин эрхилэгшэ Дагба Дабаевич Нимаев энеэбхилэн хөөрэнэ.

«Хүн—хүнэй нүхэр» гэһэн заншалай мандан һалбараһан Совет орондо иимэл һайхан ха юм даа.

Г. ХАГОЕВ.

Хориин аймаг.

СПОРТ

МАНАЙХИН ИЛАА

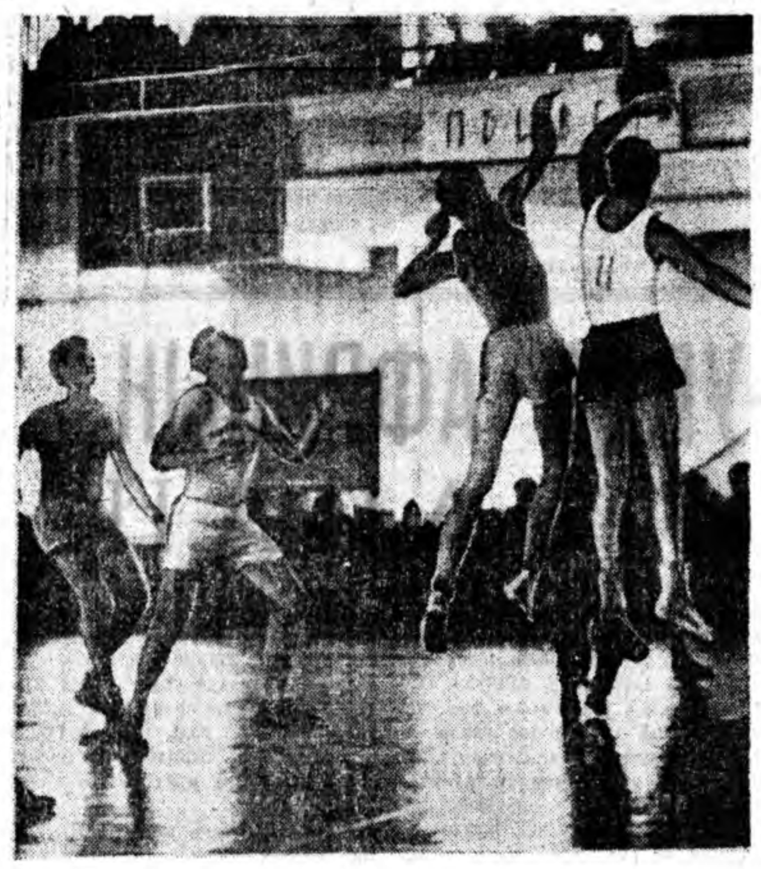

Шэтэ, Улаан-Үдэ городуудай суглуулагдамал команданууд арба гаран жэлэй туршада баскетболоор өөһэд хоорондоо мүрысэдэг болоһон заншалтай. Декабриин 4—5-най үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын Спортын байшанда ээлжээтэ наадаминь болобо.

Талмай дээрэ хамагай түрүүндэ эхэнэрнүүдэй командануудгараа. Энэ уулзалга тон түргэнөөр үргэлжэлөө. Найма минутын үнгэрөөд байхада наадагнайнь доо талмайн эзэдэй талада 12:11 тоотой болоод байгаа. Гэбэшье шэтынхид эмхитэйгээр наадажа эхилээд, үүсхэл өөрынгөө гарта оруулаа. Наадагнай арбан дүрбэдэхи минутада шэтынхид 24:18 тоотой болоод, түрүүшын хахадые долоон очко үлүүтэйгээр (31:24) дүүргэһэн байна. Хоёрдохи хахадай хоридохи минутада улаан-үдынхид бүлюугаар наадаба. 35 минутын үнгэрөөд байхада, Буряадаймнай баскетболистнар 59:41 тоотой болоод, наадагнай эсэс хүрэтэр тэрэ тоогоо 62:55 хүргэһэн байна. Талмайн эзэд уулзалгаяа иимэ илалтатайгаар дүүргэбэ.

Эрэшүүлэй командануудай уулзалга шанга тулалдаагаар үнгэрөө. Наадагнай эхиндэ шэтынхид манайхинай корзина руу дээрэ дээрэһээнь гурбан бүмбэгэ оруулжархиһан байха юм. Уданшьегүй Буряадаймнай баскетболистнар һайнаар наадажа, 12 минутын үнгэрөөд байхада 18:12, наадагнай түрүүшын хахадай дүүрэхэдэ 31:28 тоотой болоод байһан.

Хоёрдохи хахадта манай баскетболистнар бүришье һаа һайнаар наадажа, уулзалгаяа 75:50 тоотойгоор дүүргээ.

Уулзалгын хоёрдохи үдэртэ айлшадтаймнай ондоо хүнүүд наадаа.

Улаан-Үдын эхэнэрнүүдэй команда энэ наадалгада бираагүй. Наадан шэтынхидэй илалтаар 34:31 тоотойгоор дүүрэһэн байна.

Эрэшүүл залуушуулай команда эрхимээр наадаба. Тэрэ командада залуу баскетболистнар Герасимов, Серкин, Лапаев, Филиппов, Бычков, Ян-Фу-жи болон бусад наадаба. Улаан-Үдымнай команда уулзалгаяа илалтаар—61:44 тоотойгоор дүүргээ.

Хоёр городой баскетболистнарай уулзалга залуу наадагшадай шадабариин дээшэлһые харуулаа. Тиигэжэ Буряадаймнай суглуулагдамал командын гол наадагшадые халаха хүнүүдэй бэлдэгдэжэ байһаниинь энээн дээрэ харагдана.

Шэтэ, Улаан-Үдэ городуудай суглуулагдамал командануудай удаадахи уулзалга Шэтэ городто 1967 оной декабрьда болохо.

Н. ИВАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наадагнай үе. Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Араб хүдэлмэришэд-нефтьшэдэй конференци

КАИР, декабриин 7. (ТАСС). Араб хүдэлмэришэд-нефтьшэдэй бүгэдэ ниитын союзай хоёрдохи конференци Александрида нээгдээ. 12 араб ороной профсоюзна организацинуудай түлөөлэгшэд конференци дээрэ байлсана. Союзай генеральна секретарь Сайед Али Сайед суглараагшадта хандан иигэжэ хэлээ. Бүхы дэлхэй дээрэ абтадаг нефтиин дүрбэнэй нэгэ хуби араб оронуудай хубитада хүртэнэ, дэлхэй дээрэхи бүхы нефтиин дүрбэнэй гурбан хуби араб оронуудта юм. Эдэ баялигууд араб оронуудай ашатуһада хэрэглэгдэхэ ёһотой гээд тэрэ хэлээ.

Сальвадорой коммунистнуудай мэдүүлгэ

САН-ХОСЕ, декабриин 7. (ТАСС). Хитадай Коммунис партиин хүтэлбэриин ябуулга «уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлдэ түбэг татана», национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе һуларуулна, тэрэшэлэн бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдал болон энхэ тайбан байдалда аюул тохёолдуулна» гэжэ бидэбэр тоолоноблди. КПК-гай ЦК-гай XI пленумэй шиидхэбэринүүд тушаа иимэ мэдүүлгэ Сальвадорой Компартиин ЦК-гай политическэ комисси хэһэн байна.

Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай 1957 болон 1960 онуудай зүблөөнүүдэй шиидхэбэринүүдтэ харшаар КПК-гай бэелүүлдэг «тусхай» харааа шугамые Сальвадорой Компарти зүбшөөнэгүй гээд документ соо хэлэгдэнэ.

Хитадта бэелүүлэгдэдэг «Агуу ехэ пролетарска соёлой хубисхал» гэдэг марксизм-ленинизмые хазагайруулһан ябадал болоно гээд политическэ комисси заана.

Урда Вьетнамдахи дайн байлдаан

ПАРИЖ, декабриин 7. (ТАСС). Сайгонһоо хойшоо 22 мильдэ оршодог Каудиндахи Сайгонско сэрэгүүдэй харуулые Урда Вьетнамай партизанууд мүнөө һүни хоёр дахин добтолоо гээд Франс Пресс агентствын корреспондент Сайгонһоо мэдээсэнэ. Добтолгын үедэ миномедуудаар шанга буудалганууд хэгдэһэн байгаа.

НЭГЭДЭЛ— ШИИДХЭХЫ ХҮСЭН МҮН

ВАРШАВА, декабриин 7. (ТАСС). Хэдэн олон жэлэй турша соо Хитадай Коммунис партиин эб эмхи алдахуулха ябуулга хээгүй һаа, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлэй холодоо һуларуулагдадаггүй, КПСС-тэ эсэргүү хардалга түрдэлгэнүүдэй хэгдэдэггүй байгаа һаа, Вьетнам арадта эсэргүүгээр США-гай үүдхэһэн зэрхэг түримхэй ябуулга тэрэ дороо усадхагдаһан гү, али үгышье һаа, иимэ зэрхэг түримхэй ябуулга оройдоошье хэгдээгүй байха һэн» гээд «Нове дроги» гэжэ журнал —Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин ЦК-гай теоретическэ болон политическэ орган бэшэнэ.

«Ниитынгээ хэрэгэй ашатуһын тулада нэгэдэлтэй байха» гэһэн гаршагтай статья соогоо журнал иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элдэб отрядуудай нэгэдэмэл ябуулга халаа тэрэнэй хүсэ ехэтэй байха эрхэ нүхэсэл, империализмые социализмын илаха шиидхэхы хүсэн болоно. Энэ нэгэдэл түйлаха замда элдэб бэрхэшээлнүүд тохёолдожо болохо байна. Эдэ бэрхэшээлнүүдые зайсуулхын тулада холбоотой, үгээ ойлголсолог, зүбшэлнүүд болон тобшололнуудые хэлэт байха шухала. зарим ушарта хоёр талын болон олон талын харилсаатай уласхоорондын зүблөөнүүдые зарлаха хэрэгтэй болохо байна гээд статья соо саашалаа хэлэгдэнэ.

Эдэ бүхы бэрхэшээлнүүд хаһаа хүгжэлтын бэрхэшээлнүүд болоно. Тиимэһээ нэгэдэлэй түлөө ушар ёһо мэдэн, тэмсэл хэхэ хэрэгтэй. Манай хүдэлөөнэй нэгэ хубидань, илангаяа социалис орондо социализмын ниитэ ашатуһые хэрэгсээнгүй, хубиингаа ашатуһа харадаг ябадалай һэргэжэ эхилһэниинь угаа таарүүгүй байна. Иимэ байдал бүхы хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүсые һуларуулангүй байжа шадахагүйл. Теэд иимэ ушар горитойхон хубимнай болоһиио Хитадай Коммунис партида үзэгдэжэ байна бшуу гээд статья соо тэмдэглэгдэнэ.

Диилэнхи олон партинууд империалис зэрхэг түримхэй ябадалтай тэмсэлдэ хүсэд нэгэдэлтэй, нэгэн һаналтай байха, мүн Вьетнамда үрэ ехэтэй туһаламжа үзүүлхэ шухала байһые һайшааха зуураа, өөһэдынгөө хараа бодолые эли тодоор, ашууд сэхээр тодорхойлоо, тодорхойлжошье байна гээд журнал заана. Социализм болон эб найрамдалай ашатуһада харша политикые Хитадай Компартиин мүнөө бэелүүлжэ байһыень уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй диилэнхи хубинь шүүмжэлнэ, буруушаана.

Ажабайдал дээрэһээ гараһан асуудалнууд болон зорилгонуудые сасуулжа үзэхэ үедэ нэгэдэл хангагдадаг гэһэн тезисэй зүб байһыень һүүлшын һаранууда дүй дүршэл харуулаа. Ажабайдал болон тэмсэл хэлгэһээ уламжалан гараһан эрилтэнүүдые хэрэгсээнгүй гарахые һэдэгшэд өөһэдыгөө улам бүри гансаардуулна гэжэ һүүлшын ушарнууд мүн лэ харуулаа гээд статьятай түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОНСОН ИИГЭЖЭ МЭДҮҮЛЭЭ

ВАШИНГТОН, декабриин 7. (ТАСС). Холбоото Штадуудай президент Джонсон үсэгэлдэр иигэжэ мэдүүлээ. Ерэхэ жэлэй июниин 30 хүрэтэрхи үе соо 9-һөө 10 миллиард доллар хүрэтэр мүнгэ зөөри Вьетнамдахи дайнай хэрэгдэмжэлдэ нэмэжэ һомолхыень конгрессто би дурадхахаб.

Зүүн-Урда Азида Холбоото Штадуудай дай хэхын тулада конгрессто президентын дурадхахада байһан нэмэлтэ мүнгэ зөөри энэ финансова жэлдэ Пентагоной хэхэ дайнай гаргашын юрэнхы хэмжээе 67—68 миллиард доллар хүрэтэр дээшэлүүлхэ байна.

Техастахи өөрынгөө фермэдэ обороной министр Макнамаратай, Холбоото Штадуудай бүхы түрэлэй сэрэгүүдэй штабуудай начальнигуудтай үсэгэлдэр уулзаһанайнгаа һүүлээр Вьетнамдахи дайнда мүнгэ нэмэжэ һомолхо һанамжа гаргаһан тухайгаа США-гай президент мэдээсээ.

«Ороной байдал тухай» бэшэг 1967 оной январиин эхеэр би конгрессто эльгээхэб. Зүүн-Урда Азида Холбоото Штадуудай хэдэг сэрэгэй гаргашада хэды шэнэ мүнгэ зөөри нэмэжэ һомолхо тухай тодорхой тоос энэ бэшэг соогоо дурдахаб гээд Джонсон хэлээ.

КАНАДА. Бүхэдэлхэйн выставкэ 1967 оной хабар Монреальда нээгдэхэ юм. Тэрэнэй хүдэлмэридэ 70 шахуу гүрэн хабаадаха. Нотр-Дам (зүүн таладань), Святая Елена гэжэ аралнууд зураг дээрэ харагдана. Эдэ аралнууд дээрэ выставкэдэ хабаадаха оронуудай павильонууд түхеэрэгдэхэ юм.

Камера Прессэй—ТАСС-ай фото

ФРГ-дэ булад, шэрэм хайлуулга хороно

БОНН, декабриин 7. (ТАСС). Хуулита мэдээнэй ёһоор Баруун Германида энэ жэлэй 11 һарын турша соо 32,8 миллион тонно булад хайлуулагдаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй тус үеынхидэ орходоо 1,2 миллион тонноор бага юм. Энэ үе соо 23,5 миллион тонно, тайлбарилан хэлэбэл, нёдондонойхидо орходоо 1,4 миллион тонноор бага шэрэм хайлуулагдаа. Булад хайлуулга 3,7 процентээр, шэрэм—5,6 процентээр хороһон болоно.

Шэрэм болон булатай гүйсэгүй болоһонһоо уламжалан, ФРГ-гэй металлургическа фирмэнүүд үйлэдбэринээ хорооһон байна.

Австралида Квинсленд штадые саахараар элбэг диваажанай орон гэжэ нэрлэдэг. Эндэ хэдэн зуун мильдэ саахарай тростнигай плантацинууд нэмжыдэг. Хуряалгын үедэ нилээд олон фермернүүд комбайн оложо шададаггүй дээрэһээ, тростнигые бүхы гэр бүлынхидөөрөө гараараа сабшажа абаха баатай болодог. Тростник сабшагшадай ажал угаа хүндэ хүшэр, эсэбэрнтэй юм. Тэдэнэр халуун шанга наран доро арба-арбан хоёр часай турша соо хүдэлжэ, хүлһөөэ адхаруулдаг. Зураг дээрэ: Лесли Хорбс, саахарай тростник сабшадаг 15 наһатай хүбүүн.

(ТАСС-ай фотохронико).

Фрэнк Казенс парламентһаа гараба

ЛОНДОН, декабриин 6. (ТАСС). Англидахи тон томо транспортна болон мэргэжэлгүй хүдэлмэришэдэй профсоюзай генеральна секретарь Фрэнк Казенс парламентын депутадай мандатһаа арсаһанаа үсэгэлдэр соносхоһон байна. Энэ шиидхэбэри тэрэшэлэн Вильсонэй правительстваһаа гараха гэжэ урда тээнь абаһан шиидхэбэриинь сэнгүүд болон олзын талаар мүнөөнэй лейборис хүтэлбэриин бэелүүлдэг политика гэдэгтэ буруушаалгын тэмдэг болоно. Казенс Вильсонэй правительствада урда тээнь техникын министр байһан юм. Орон дотор салин хүлһэ нэмээлгэхэгүй, хүдэлмэригүйшүүлые олон болгохо ябадалда хүргэдэг энэ политикые Казенс буруушаагаа.

Ажалшадай ажабайдалай хэмжээндэ, мүнөөнэй правительствын доотолгодо эсэргүү, салин хүлһэ нэмээхэгүй ябадалда, хүдэлмэригүйшүүлэй олон бололгодо, профсоюзуудта, харша хуулинуудта эсэргүү тэмсэлдэ Фрэнк Казенсэй толгойлдог транспортна болон мэргэжэлгүй хүдэлмэришэдэй профсоюз эгээн лэ эдэбхитэйгээр хабаадагшадай нэгэн болоно.

ШЭНЭ НОМ

ЁҺОТО БУРЯАД БАСНИНУУД

Буряадай литературада баснинууд яһала бии. Бэшэгдэхээр хүшэр энэ жанрые шэлэһэн уран зохёолшод, поэдүүд үнэндөө үсөөн. Мэдээжэ поэт Бато Базароной баснинууд ехэ хурса, мэргэн һомотой байһан. Жэшээлхэдэ, тэрэнэй «Зүгы» гэһэн басниинь буряад литературын классическа зохёол болоо гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Тиибэшье һүүлэй үедэ басни бэшэгшэд хомор болошоо. Гансал Гунга Чимитов, Андрей Мангатхановай баснинууд эндэ тэндэ хаа-яа харагдадаг һэн.

...Мүнөө урдамни «Шаазгайн элидхэл» гэһэн Самбу Норжимаевай баснинуудай ном хэбтэнэ. Хүхэхэн гадартай, зузаан бэшэхэн. Ираябди.

Самбу Норжимаев басни бэшэжэ эхилһээр даншье һаянай бэшэ. Тэрэнэй нилээд олон зохёол газетэ, журналнуудта толилогдоһон байха. Тиигээд энэ нүхэрэй баснинууд хододоо хурса, холын тулаасатай байдаг гэжэ уридшалан хэлэжэрхие. Энэ жанраар зохёол бэшэхэ гээшэ тиимэ амар бэшэ ха юм даа. Юуб гэбэл, ажабайдалай амта шүүһэ һайса таниһан, хёрхо нюдэтэй, хурса үгэтэй, бэлиг ехэтэй хүн лэ иимэ зохёол бэшэжэ шадаха, шададагшье.

«Амитадай нүхэсэл» гэһэн басни Самбу Норжимаевай номые нээнэ.

Буура,
Бужагар Буха,
Тэхэ,
Тэнюун Хуса дүрбэн
Тэнсэжэ таараһан нүхэд бэлэй

—гээд, энэ басни эхилнэ. Эдэ дүрбэн нүхэд түрүүшээр харахада, аргагүй ханинар хэбэртэй. Зүгөөр тэрэ хани нүхэсэлнай архиин хундагын саанал байһан байгаа. «Хатуу харын» хатуу мүнсэдэ һайса сохюулһан дүрбэн нүхэдшье хүхеэн соогуураа арсалдажа, наадагниинь наншалдаан боложо һалана. Харин «үглөөдэрынь—үрөөһэн нюдэгүй Буха, ургаеэ мултархай Буура, эбэрээ хухараһан Тэхэ, эльгээ тэбэриһэн Хуса аргалалгын газарта уулзабашье, амар мэндэ гэлсээгүй һэн». Иимэл даа архиин хани нүхэсэл.

Номойнь нэрэ, гол басни боложо ороһон «Шаазгайн элидхэл». Түрэл хэлэеэ ёһоор мэдэхэгүй аад, тэрээн дээрээ элидхэл уншаха һанаатай ябадаг заримашуулые басниин һомон алданагүй.

Бэгсэргэшье хүрэтэрөө —
бүгэдэ сугларба,
Бэерхүүгээр Шаазгайшье
шаханажал оробо:
— Оршуулагша хэрэгтэй,—
гээд, Борбилоохон
Ойлгожо ядаһандаа ооглоо
һэн.

Нээрээшье иимэнүүд яһала бии ха юм даа, хаа-яагүй.

Самбу Норжимаев ехэ хёрхо байна. Һанагдаагүй мэргэн, хурса бодолнууд басни соогуурнь үзэгдэнэ. Үсөөхэн үгөөр аад, олон юумэ хэлэжэ шадаха байһандаа, автор болохотой, тоб гэмэ зохёолнуудые бүтээнэ. Жэшээлхэдэ, «Бүмбэгэ» гэһэн басниие уншаад үзэгты. «Хамагта суутай футболист хасардаад ябаһан бүмбэгэеэ» дээшэнь удьхэлжэрхинэ. Саг зуура дээрэ гараһан бүмбэгэшье һайрхажа, хүнүүдтэ өөдэрхэжэ эхилээ. Ходол иимэ дээрэ ябахаб гэжэ һанаа ха даа. Харин эршынгээ буураажа, сеткэдэ хүрмэлдэшэн гэхэдээ, «тэршэлэд гээд замхашаба» Иимэл даа хүн зонһоо таһараһан, «биб гэһэн бэерхүү» ябаад, хамараа дээрэ үргэн, бүдүүрхүү, омог зантай болошоходо:

Алдуугаар дэгдэһэн бүмбэгэдэл
Арад зонһоо таһаршанхай,
Тушаалта нэгэн
Тулижа һалаһан гэхэл.

Самбу Норжимаевай баснинууд — ёһото буряад баснинууд. Зохёолойнь геройнууд—манай хүбшэ тайгада, гэр бараан шадар байдаг амитад. Буряад орондо байдаг амитадуудай образ дээрэ бидэнэй дунда ябаһан заримашуулые элеэр ойлгон харанабди. Арга мэхээр амар һууха дуратан, худал хуурмагаар дээдэ тушаалда, эрмэлзэгшэд, түрэл түрхэмөө, нютаг нугаа хэрэглэжэ юу хээ һэлгээшэд, ниитын зөөри үбэршэлөөшэд Норжимаевай басни соогуур элихэн харагдана. Мүнөө коммунизм байгуулжа байһан шэнэ үедэ хүниие хүмүүжүүлгын асуудалай илангаяа шухалын шухала сагта иимэ хурса баснинууд бидэндэ яшагүй хэрэгтэй. Билдагуушалха, эдилгэ үгэхэ, ниитын зөөри хулгайлха, архиин мангар соо хүниие сохихо, элдэблэхэ ушар үшөөл бии байһаар. Тиихэдэ столой саана архидажа, хүзүүдэлдэжэ, зутаалжа һуугаад, тушаалзөөлэхэн һандалинуудые хоорондоо хубаажархидагшье ёһо дайралдаха. Хүнүүд, тойроод хёрхоор харагты. Иимэ дутуу дунданууд, хуушан сагай үлэгдэлнүүд бии байһаар. Эгээл лээн тушаа сэхэ, гол уруунь хэлэһэн «Танигдаһан ноён» гэһэн басни ямар уран бэ даа!

Шандаган ехэ тушаалда һууба ха. Тиигэмсээрнь «Арсалан тэрээндэ алталмал тамхи заласагаажа», «аяга сай һарбайгаад, Араата забһараар жүдхэсэгөөжэ» ахилбэд. Хурса һоёото Шаношье нюур дээрээ һаймһаралай тэмдэг үзүүлжэ, «үбсүүндээ гараа һаманшаланхай». Зүб даа. Билдагуушад, һаймһарагшад нитэжэл ородог ха юм, урда хойнонь орожо, «улыень долёогоогүй ябажа», хэрэг ушар бүтээдэг, хүсэһэнөө абадаг байха.

Норжимаевай зохёолнууд мүнөө үе сагтай няттаар холбоотой. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар али олон хэмжээ ябуулга, хүдэлмэриин хэгдэжэ, ябуулагдажа байбашье, ажахыгаа хуушан янзаар эрхилжэ, штат гээшые ехэ болгожорхиһон тушаалтад, хүтэлбэрилэгшэд бии.

«Гарзатай фермэ» гэһэн басни уншаад үзэе. «Арбижал» колхозой хүтэлбэрилэгшэд алаг поршоонхо худалдажа абаад, олон болотор үдхэжэ, олзоёо дээшэлүүлхэ гэлсэбэд. Зүгөөр тэрэ поршоонходо ноёд олон һэн. Фермые даагша, даагшын орлогшо, орлогшодо туһалагша, оршо, гаршыень тоолохо тоо болоогүйо»—эдэ бүгэдэниие оложо томилһон хойноо гахайшанайл тушаалда хүниие табиба ха. Дээрэһээ захирган, директивэнүүдэй буужал, ерэжэл байхада, поршоонхо эдихэ хоолгүй хэбтэһээр. Гахайшанайнь хоол бэлэржэ, эрижэ, бага ноёнһоо ехэ ноёндо ошотор хоног үдэр үнгэржэ, хооһон поршоонхо «түйлдаа хүрөөд хэбтээ һэн». Бюрократуудай байдаг газарта юун бүтэлтэйб?

«Абарга дальбараа» гэһэн басни. Ажахынгаа нэгэ һалбарида ехэ анхарал хандуулаад лэ, амжалта, рекордын хойноһоо тэгүүлхэдээ, бэшыень мартажархидаг зарим ажахын хүтэлбэрилэгшэд тухай эндэ яаһан зүбөөр хэлэгдэнэб?

Самбу Норжимаевай баснинууд уран һайханайнгаа, найруулгынгаа талааршье яһала һайнууд. Үлүү үгэгүй. Юумэн тухай тоб байса хэлээд, яб гэмэхэн тобшолол хэгдэнэ. Басни гээшэмнай иимэл байхадаа, өөрынгөө зорилгодо хүрэхэ, хэлэхэ тэһэн удхала, һургаалаа хэлэжэ шадаха бшуу. Жэшээлхэдэ, «Амитадай нүхэсэл» гэһэн басни соонь харая. Иимэ бадаг тэндэ бии.

Архиинь охин
Тархиинь сохин,
Удангүй ухааншье балартаба,
Удхагүй һайрхасалдааншье
олошоробо.

Архиншадай зан абари, психологиие яаһан зохидоор, ураар харуулһан мүрнүүд бэ!

Баснинуудай энэ номые уншажа һуухадаа, үшөө дахин һургаал абаһан шэнги болоноб. Тиимэ дутуу дундатай хүнүүдэй байһые, мүнөөшье ябадагые ойлгон абанаб. Тэдэнэр лэ ажабайдалыемнай гутаана, бидэндэ һаалта хэнэ гэжэ бүри этигэнэб. Иимэ номууд үшөө олоор хэблэгдэжэ байдаг һай гэжэ хүсэнэб.

Зүгөөр... Энэ номой гадар талынь шэмэглэлые ехэ муугаар хээ гэжэ хэлэлтэй. Даншье һүргүй шэрэ будаг. Хурса, мэргэн, баснинуудтай тааралдаагүй гадарынь хүнэй нюдэндэ торонгүй. Хүхаран ябтараһан үзэгүүд юушье хэлэнэгүй. Тиихэдэ ном соо дан үсөөн басни ороо байна. Оройдоол арба. Самбу Норжимаевай һайн, олон басни номдо оробогүй. Номой хэблэлэйхид өөһэдөө баснида орохоор дан ехээр нарилаа байна.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Түрүү жэшээгээр» гэһэн түрүү бэшэг; А. Н. Косыгинай Францида айлшалжа байһан тухай материал; «Агуу ехэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн рубрика доро информацинууд; «Дальбараануудые түхэрээн жэлдэ тоолоно» гэһэн репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда: түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороһон тухай «Теплоприбор» заводой директорэй орлогшо Л. Леминовэй статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Балшыса хэлэһэн баримтанууд» гэһэн В. Островскиин корреспонденци; А. Воротниковой зурагдал; В. Окуневой бэшэг.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Сещиин домог»—Иван Ходыкинай номһоо бүлэг; нютаг нютагай һонин.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэй байха. Саһан бударха. Зарим газарта бордоһолхо. Баруун хойноһоо һулахаанаар һалхилха, Байгал шадар бүри шангарха. Хойто аймагуудта 14—19. бэшэ нютагуудта 8—13, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 14—16, үдэртөө 8—10 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный — 48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни — 40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации — 34-05 и перевод — 24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-02141. Зак. № 1158.